

Въпроси и отговори на младите и за младите Д.Варзоновцев

През март-май 2008 г в рамките на практикума по качествени социологически изследвания беше получен интересен материал – протоколи от наблюдения, въпросници и записи на разговори на студентите със своите връстници и по-възрастни близки и познати. Тематично материалът визира два плана на отношението на младите към обкръжаващата ги реалност – присъствие на политиката в живота на хората и тяхното участие в изборите, както и нагласите на самите млади – техните представи за успех/неуспех в живота и за плановете, които те имат за бъдещето.

Материалът има качествен характер и не е представителен за младите като социална категория или отделна обществена страта. Става дума за мисли, оценки и мнения на група младежи на 22-30 годишна възраст около дискутираните от тях и приети като значими теми. Материалът беше получен от три типа процедури – наблюдение (съответно от записките, които фиксират резултатите от наблюдението) разговори с връстниците или по-възрастните познати и близки, лични мнения и отношения, анализи на проведените процедури. Това са над 500 Кб текст във формат „Word” еквивалентно на около 300 м.п.страници.

Ако се отвлечем от тематичното разнообразие получено в хода на разговорите и наблюденията би могло да се констатира определена конфигурация от роли, места и отношения на младите към ситуацията, в която те „се оказваха” по време на своите наблюдения и разговори. Би могло да се говори за ясното обосноваване на позициите „Ние” и „Те”. Много по-размита е позицията „Аз”. Съществено важно е, че тези позиции не са еднозначно оформени и отнесени към едни или други групи или индивиди. Позицията „Те” характеризира отношението на студентите към две групи, по-точно два типични образа – тийнейджерите и политиците. И двете групи имат очевидната за студенти публична идентичност – тяхната дефиниция е безпроблемна. „Те” биват посочвани, образно казано, „с пръст”. Също така безпроблемна и очевидна е тяхната дистанция както към „Ние”, така и към „Аз”, колкото и да е по-пасивна тази позиция в материала. „Те” не само са различни, но и далечни. В повечето оценки и мнения „те” носят негативен потенциал. Това особено се подчертава, чрез честите „контрастни констатации” – описанията на недоброто поведение на тейнейджерите често съпровождащо се с допълнение от типа „да, те са такива, но има и други – тихи, ученолюбиви и възпитани”. Последните, обаче, са изключение, което потвърждава правилото. Образът на „политиците” носи изцяло негативен потенциал. Те почти са изтласкани към границата на възприемаемия социален свят. Изключението е Б.Борисов, но оценката му е нееднозначна, дори амбивалентна – позитивните мнения се съчетават с отрицателни оценки и характеристики.

„Аз” присъства по-скоро като субектна инстанция на действието – виждам и чувам, говоря, спомням си. Но по-съществени са релациите между „Аз” и „Ние”. Те са общо взето само две. В едната „Аз”-ът гравитира към всекидневно-анонимното „Ние” на всекидневното си обкръжение – споделя и представя мненията и оценките на това съвсем близко обкръжение естествено и безпроблемно. Интересното в случая е специфичното обръщане на внимание от „Аз” чрез много слабо маркираното „Ние” към третото „Те” Това са „те” като ..”нас”. Чрез слабото съотнасяне с „Ние” на прякото си социално обкръжение

самото това обкръжение бива описвано като „тясно“ поведение, срещу което ние нямаме нищо против, но което, все пак, не би било позитивно, ако го отнесем директно към „нас“. По този начин „Те“ се оказват един вид огледало на „Аз“ и „Ние“, в което не само „се оглежда“, но и се разглежда нещо, което иначе не би било „прилично“ да отбелязваме и забелязваме. Би могло да се каже, че тази проекция поставя в един ред като негативни, не приемливи за публичната норма области на живота – всекидневната, политическата и „тийнейджърската“.

Другото „Ние“ е това на публичността, на нормата, на приетата безпроблемно и безкритична „обща позиция“, властна инстанция на правилното. „Аз“-ът в случая се представя като се отнася към нормативното ние, слива се с него. В съответните текстове „Аз“-ът просто изчезва и се замества от „Ние“ - „Може да е лошо поведението им, но нека не правим драми, защото последното проучване в Европа ни показва за английските им връстници, които са на първо място по всички възможни негативи“ четем в едно от споделените писмено мнение на студенти

Младите хора са навсякъде около нас“. Тук отношението на „Аз“ а към нормативната инстанция „Ние“ е осъзнато контролируемо. Изговаря се именно правилното от гледна точка на Аз, което той безпроблемно отъждествява и с обществено приетото, легитимното мнение или отношение. Това нормативно огледално „Ние“ има две различни проекции – публична и професионална. Последната, обаче се оказва конфликтна. Професионалните идентификации поставяха студента, носителя на тяхната нормативна легитимност ...извън конкретната ситуация, променят характера и съдържанието на неговото участие в конкретната ситуация. Но и в двата случая „Ние“ се оказват подкрепящи и прикриващи Аз-а в интерпретируемите от него като неочевидни, неопределени и рискови ситуации. Асоциацията се осъществява като акт на присъединяване към безспорното и гарантиращо със своята безпроблемност успех правило и образец на поведението.

Това, обаче, нарушава предварително приетите ограничения за ползване на подобен род ситуативни „патерици“. В известен смисъл криенето зад нормативното „Ние“ се оказва израз и на определено личностно отношение, то „се представя“ като слято, идентично на нормата, и по този начин ...се дистанцира, оставя собственото мнение „на страна“.

В така очертаната позиционна рамка се открояват няколко съдържателни линии.

Първата е свързана с безусловното и общо за цялата група крайно негативно отношение към политиката и политиците. Те не отговарят нито на стандартните, публично възприети норми и очаквания, нито на личното разбиране за това, що е политика. Политиката не решава проблемите, които би трябвало да решава – към това се свеждат повечето констатации на студентите. Съответно на това политиците са манипулатори, те манипулират обществото, защото не му решават проблемите, а се занимават с уреждане на собствените си интереси. Според студентите политиката се представя пред обществото главно чрез медиите. Другата политика са проблемите, които стоят в живота на хората, но с които те сами не могат да се справят, а политиците не им помагат. За политиката главно се говори, конкретните действия за решаване на проблемите практически липсват.

Другата съдържателна линия е свързана с представа за успех и жизнени планове. Тук нещата не са така ясно очертани. Има два на пръв план

взаимнодопълващи, но по същество конфликтни, противоречиви плана. От една страна успехът се свързва с индивидуалните качества – приемчивост, квалификация, образование, самостоятелност и независимост в оценките и действията. От друга – успехът е ограничен във времето в тук-и-сега, няма перспектива. Нещо повече ако се отнася към Аз-а на студента, той е ретроспекция – успех на изпити и влизане в университета. Ако се отнася към „другите“ като примери за успех, той пак е днешен и проблемно отворен към неясното бъдеще.

Би могло да се говори, че отношението към политиците по един косвен план осветлява и възприемането на житейския успех. Успяват съвсем не добрите професионалисти и знаещите, а хитрите, повратливите. Ето защо политиците са такива – други просто няма как да стигнат до властта, с която твърдо се отъждествява политиката.

Третата ос пряко произтича от това проблемно засичане между първите два плана – отношението към изборите. Според общото мнение, то за много хора е пасивно, отказ от участие в гласуването, липса на ясно отношение към значимостта на избора като позиция. Пак се наблюдава „раздвояване“ между нормативното признание на значимостта на акта на избор и реалното дистанциране. Пасивността е „тяхна“ на „другите“, нормативното признание на важността на участието в изборите е „наше“, на нормативното „Ние“. Разривът е голям, защото самите политици не ангажират младите. Именно негативната оценка на политиката оправдава и масовата апатия по време на изборите.

В тази връзка е характерно противопоставяне между „сега“ и „преди“. И това противопоставяне се откроява една особеност – към „преди“ вече се отнасят не само „далечните“ за студентите времена преди 10 ноември, но и началото на демократическите промени – тогава, когато, според студентите, хората бяха активни и изборите бяха интересни, дори ...весели.

Днес политиката не привлича и не ангажира, а изборите се формализираха, загубиха своята личностна значимост.

Интересен план в изследването дават начините за разкриване на поставените пред студентите задачи – те като наблюдават ...слушат, но не виждат, По-точно гледат ...със слуха си. Така не забелязват детайлите, които остават за тях неназовани предварително в една инструкция за наблюдението, наблюдават това, което знаят за ситуацията ПРЕДИ да са я наблюдавали. Ето защо те и в хода на наблюдението, и в хода на разговор не виждат и не чуват нищо, освен това, за което знаят, че го има. За редки изключения и езикът на материалите – анализи, записи на разговорите – е стереотипизиран, търси формулата, а не образа. Детайлът, субективната оцветеност на ситуацията се замества от публично звучащото име, публичната типичност като представител на абстрактната категория на конкретното лице, с което се води разговор. А самият разговор се подменя от стандартната процедура по запълването на предварително набелязаните квадратчета. С други думи важното е разговорът да бъде проведен, фиксиран като факт, а не това разговорът да бъде и интересен, субективно оцветен с детайли и нюанси.

Това наглед чисто методическо обстоятелство разкрива голямата степен на типизираност в отношение на младите към света около тях. Тази макар и банална, но ясно изразена типичност дава известно основание за обобщения, излизащи извън границите на конкретната група студенти. В мненията и оценките на тази група се очертава един житейски прагматизъм и реализъм, усещане за справяне със ситуацията въз основа на нейната банализация,

редукция към близкото всекидневно обкръжение. Нормите и ценностите са или всекидневно рутинни, не подлежащи на рефлексия и личностна оценка, или са външни и формални, признавани за съществени „изобщо“, но неефективни, неработещи „реално“, в живия живот.

Приложение

Тематична реконструкция на материалите на изследването. *

1. Описания и констатации на младите за младите

Hue

Може да е лошо поведението им, но нека не правим драми, защото последното проучване в Европа ни показва за английските им връстници, които са на първо място по всички възможни негативи

Младите хора са навсякъде около нас

Много грозна е картината, когато наблюдаваме по улицата да вървят млади момичета (обикновено ученички) с голяма бутилка бира в ръка, да говорят високо, емоционално и превъзбудено да пицят, понякога да псуват, да се бутат и да говорят неприлични неща с цел да привлекат вниманието към себе си.

Присъствието на политиката в ежедневието на всички нас, българите е много ярко, колкото и да не ни се иска по някога това да е така Политиката до голяма степен определя и контролира живота ни.

А ние като членове на едно модерно общество всеки ден сме изправени пред избор – пред правена на политика. Когато присъстваме на лекция контакта който установяваме с преподавателя и поведението което показваме също е вид политика. Провеждане на политика е също тогава когато успешно или неуспешно сме се опитали да убедим някой в нашата гледна точка и т.н.

всеобщото мнение е, че медиите са най-големите манипулатори на обществото.

Политиката в медиите определено заема основното място както в печата така и в телевизията.

Несъмнено тя е навсякъде в медийното пространство. Това е естествено, като се има на предвид, че от политическите решения се определя на каде ще върви бъдещето на страната ни.

Също така знаем че всеки един политически скандал се продава скъпо на медийният пазар и ще заинтересува цялата общественост.

Какъв е нашият, български проблем, за да бъдем равни с другите европейски народи по начин на живот и темпове на развитие и как може да бъде решен този проблем?

В заключение бих казал, че докато всички изброени проблеми не станат приоритетни и не се заработи над тях, докато не станем политически активни българи, свободни като хора и отговорни пред държавата и народа си. Докато не променим, съзнанието, навиците и манталитета си, не се научим да бъдем активно мислещи граждани, ще си останем само «европейски членове, но не и

европейски граждани!»! А убеден съм, че това е важно и за нас самите, защото с активността си сами ще променим живота си.

ние всички сме зависими от политиката и медиите в наш, а и не толкова в наш интерес трябва да ни осведомяват за случващото се в политическото пространство.

Но накъде ще вървим щом младите хора в държавата не се интересуват от нея?!

От проведените разговори бихме могли да направим и друг извод, че в периоди на радикални промени, активността на хората в политическия живот се повишава и дори граничи с еуфория, което вероятно се дължи на големите надежди и очаквания, които те имат. Но след високата активност и приповдигнат дух, за съжаление, настъпва голямото разочарование на разбитите надежди.

За съжаление Българинът упорито отказва да участва в избора за управлението на собствената му държава. Тук трябва сериозно да си поставим въпроса - "Защо?". Отговорът, според мен този път подлежи обаче на задълбочен анализ, а не на замазващи положението фрази от вида: "Валеше и беше студено, не ми се излизаше", "Имах по важна работа", "Знае се кой ще спечели, няма смисъл да се разкарвам и да си губя времето" и т.н.

Облекло и външен вид

двете бяха с високи ботуши с токчета, панталони до колената и блузки. Имах по много бижута – пръстени, синджирчета и гривни

започнаха да обсъждат роклите за бала си, обувки и други аксесоари облечени по съвременната поп мода

Повечето за облечени в типично скейтърски стил. Имаше и скейтбордисти, които бяха с толкова провиснали панталони, че се зачудих как не им пречат да крачат и извършват динамични движения

повечето младежи се бяха подготвили с по-екстравагантни облекла от ежедневните си

три момичета, които изглеждаха на около 20 години. Бяха облечени в елегантни дрехи, имаха хубави прически и като цяло изглеждаха добре

бяха облечени в спортни дрехи, имаха доста къси коси, едното момиче имаше пиърсинг на носа и на едната вежда, а другото само на носа

облечени в официални дрехи

Изглеждаха горе-долу добре, с хубави дрехи, общо взето имаха приличен вид

бяха облечени в смъкнати дънки и кецове с дълги и рошави коси

облечени в хубави дрешки

Пушене и алкохол

но всички бяха с цигари в ръце,.

Изключително много пушеха,

По улицките около училищата гледката е много характерна: групи от ученици запалили цигара, други надигащи бутилки с бира, говорещи оживено и разискващи нещо.

Места:

...Улицата

...Кварталното кафе е и място за развлечение, където приятели се срещат на по чаша бира и партия игра на табла или шах. Играта обикновено е

емоционална, а когато има явен победител, това е повод за нова среща и възможност за реванш. По време на играта се чуват подмятания от рода «Ще трябва да си сложиш таблата под възглавницата и тогава да играеш с мен!» или «Тази игра аз съм я измислил и трябва още много да учиш!»

В автобуса, трамвая или тролея могат да се видят и млади хора с ранички на гърба, ученици, студенти или работещи, които използват време то си докато пътуват да прочетат нещо, учебен материал, списание или вестник подлеза на НДК бул. „Витоша“ „Зимният Дворец на Спорта“.

бар “Хепиър”, това е първия бар от УНСС посока зала Христо Ботев Студентски град, улицата от УНСС до зала Христо Ботев.

Поведение-действия:

ходеха и ядяха пици в движение. Едната освен това слушаше и уолкмен, другите две си говореха за разни тинейджърски работи Продължиха да ядат пиците си в движение, като говореха на девойката с уолкмена беше пълно с младежи, които скачат с колела и баскетболен. Направи ми впечатление майсторството на някои от тях. Изглежда сериозно и дълго са практикували тези умения.

седят по пейките, къде в нормален вид, къде с крака върху мястото за сядане, като разговарят с нормален или леко завишен тон

почти няма човек, който да не танцува под звуците на музиката.

младежи имаха желание да използват зелените площи отвън за своите нужди, но им бе забранено.

Имаше седящи отпочиващи младежи, но не и спящи. Когато включиха осветлението като знак за предстоящото приключване се чува множество възгласи, който не можах да определя дали бяха положителни или отрицателни. Никой не освиркваше или роптаеше, всички продължиха да танцуват, но едва ли са се и зарадвали на ярката светлина в залата, тъй като тя пречеше на очите докато се привикне към нея.

Всички бавно и спокойно се разотидоха – някой все още с усмивки по лицата, други с уморен вид, но доволни от прекараното време.

Момчетата бяха 4, според мен на не повече от 16-17 годишна възраст. Бяха облечени спортно и носеха сакове, изглеждаха чисти и подредени. От разговора им разбрах, че са футболисти, не можах да разбера къде точно играят, но най вероятно, в някой софийски футболен клуб, а в този ден се връщаха от тренировки

Бяха облечени с някакви мръсни и изпокъсани дрехи, възрастта им също не беше повече от 17 год. и държаха бутилка бира, която си предаваха помежду си. Момчето пушеше цигара и беше седнало в едно от момчетата. Крещяха и се смееха, което чух още преди да съм слезла от автобуса. Отминавайки ги, чух момчетата да отправят не много красиви епитети към „приятелката си,, Тя от своя страна им отговаряше по същия начин разхождаха доста бавничко и си хапваха сладолед, бяха точно като едни малки и безгрижни деца

други две момчета на около 17 години, които бяха доста шумни, крещяха толкова силно, че нямаше как да не ги забележа. караха скейборд и явно с това се забавляваха. Отстрани до тях имаше няколко момчета, които изглежда им бяха приятели, защото през цялото време ги окуражаваха и подкрепяха за това да карат скейбордовете, крещяха им, че го правят доста добре, до момента в

който едното момиче падна на земята и всички започнаха да и се подиграват и да се смеят истерично. Тя обаче въобще не се притесни от това и продължи да си кара.

През цялото време се смееха доста силно. Минаваха покрай мен и не си говореха, а се надвикваха. Пускаха всички играчки, които се управляват с дистанционно. Една след други ги пробваха и чух как правеха коментар за играчките колко са били грозни и дали въобще някои ги купува. Колкото повече хората ги гледаха, те толкова повече продължаваха да го правят и да изпаднат в истерия от смях. Накрая преди да си тръгнат от магазина едното момче каза на другото, че доста са се позабавлявали на аванта около тях имаше момичета на тяхната възраст, , които тихичко си коментират по-между си колко са красиви всички играчки. Бяха доста срамежливи или по скоро притеснени от това да не ги чуе някой.

Разговори

Теми

- *обучение;*

По едно време започнаха да говорят за преподавателите им, по това разбрах че са студенти,

....със сигурност бяха студенти, защото се чудеха утре каква им е програмата и какви лекции имат, но според мен бяха на около 30г

...Момчетата бяха близначки, 12 клас и обсъждаха коя на какъв изпит за ВУ ще се явява. Не им пролича да са добри ученички. Постоянно повтаряха че нищо не знаят и какво ще правят, ако не ги приемат студентки

....Момчетата се притесняваха как ще се справят с училището, защото програмата им с тренировките била много натоварена, тренирали по цял ден и не им оставало време за училището, чувствали се страшно изморени, но по техните думи, щели да се справят и успешно и с двете неща

- *момчета и момичета;*

.....говореха за цвета на косата му, това беше и нещото което ми направи впечатление за да продължа да слушам именно тях. Едното момиче с видима еуфория и леко завишен глас каза: "Иво си е направил косата руса ... той луд ли е!!!" почти през цялото време го одумваха.

По разговора по късно се разбра че същото това момиче много го харесва. Това го разбрах от плана който направиха двете заедно. Разбраха се 15 -20 минути след като той дойде на другото момиче да й звънне телефона и Диди да и каже че иска да се видят спешно, защото (не запомних името на момчето) гаджето й я е зарязал, и е в криза

наблюдавах влюбена двойка в същия този бар. се и не им пукаше, че са почти на най централното място и всички ги гледат. Определено изглеждаше да са много влюбени През цялото време се целуваха и си говореха нещо на уше. Момчето беше седнало на високото столче на бара, а момичето стоеше права с лице към него. Прегръщаха се , целуваха

момичето което дойде с двете момчета беше истинското му гадже, защото с идването се целунаха по устата, тя седна до него и остана там през цялото време. Държаха се за ръце и от време на време се целуваха, пиеха от една сламка, гледаха снимки на телефона му, и всички се смееха и забавляваха.

По едно време минахме покрай някакъв непознат момък на около 22-24 г., който дочувайки какво си говорят, подхвърли нещо закачливо, на което те отговориха в същия стил, отминаха напред и тихо се засмяха.

имаше една двойка, мъж и жена на около 25 години. Видях, че нямаха халки така, че едва ли бяха женени, но по важното е, че изглеждаха много влюбени и щастливи. Докато ги наблюдавах те почти не си говореха, само се гледаха, държаха се за ръце и не спираха да се целуват, а на лицата им грееха усмивки.

Момчето каза нещо на момичето, което аз дори не можах да разбера какво беше, след което момичето побесня и започна да го удря по главата с чантата си, а той пък и отвърщаше с псувни. Така се оформи един жесток скандал между тях двамата, който продължи няколко минути, без да ги интересува, че около тях има доста други хора, които ги слушаха.

- впечатления за:

Разказвах си за италианците, какви мъже били, колко хубави и внимателни и.т.н. Вмятах и за шведите и чехите колко “невероятно красиви”, по техните думи мъже са

- планове :

Всичко стана по план както се бяха разбрали.

.....започна да обяснява ще трябва да се запише на курс по англ. език защото ще заминава на бригада и иска да се справя по добре.

Обсъдиха ЦКБ, от нея ще си взима единия на изплащане фотоапарат, но му искали поръчител, а той няма кой да прикрепи се чудел дали случайно няма да се съгласи другото момче,

Оценки и нормативни констатации

Остана само грозната гледка от боклука, който беше навсякъде. Вече осветена залата я огледах, но нямаше приспособени кофи или нещо подобно за отпадъци никъде

Поведението на младите хора на публични места,едва ли е най-доброто,но това зависи от местата и групите

Велосипедистите са много внимателни и макар постоянно да минават един до друг и да правят завъртания, не видях да се сблъскат. И още, забелязах, че там се събират доста младежи и.. Не забелязах признаци на агресия или нещо обезпокоително

Противно на очакванията ми те се държаха доста възпитано, разговаряха по между си, доста тихо, но тъй като аз седях на седалката пред тях, успях да чуя техният разговор. Тези момчета от автобуса наистина имаха амбициите да постигнат нещо в живота си и знаеха начина да го постигнат.

Това, което ме впечатли най-силно обаче е тяхното възмущение, към някакъв техен приятел, който не присъстваше. Те страшно много се възмущаваха на това, че той пиел бира, пушел цигари и ходел на дискотека. Те наистина не приемаха това поведение, ако мога да го нарека така, на техният приятел.

бяха доста сериозни, и двамата бяха с чанти в които предполагам имаха лаптопи, изглеждаха ми много интелигентни хора, с хубава работа, които са

решили да отделят няколко минутки, за да са заедно и то на „моста на влюбените“.

Една групичка от 3-4 момичета и толкова момчета, които бяха на около 18 годин Първо крещяха прекалено много, а на всичкото отгоре и доста псуваха. останалите от групата дори не им обръщаха внимание на неприличното поведение

поведението на по-малките 15-18г.е по-агресивно,агресивно а спрямо другите и ,агресивно спрямо тях самите

Наблюдавайки хората, не забелязах някой много пиян или пък създаващ проблеми с поведението си. Всички сякаш бяха добронамерени и щастливи под светлините и звуците на музиката.

Свидетел съм на грубянщината в училищата,тъй като почти всяка вечер прибирам моя братовчед от неговото училище,рейсовете и най-вече по мачовете,а и оттам ми е най-силно впечатлението,защото съм редовен посетител.Тяхното поведение сред връстниците им се приема за нормално,твърдо не подлежат на критика и всяка забележка се приема с арогантност.Поведението на тези тинейджъри е като на по-големи.От малки пушат приемат известно количество алкохол и стават напълно необуздани много малко от тях знаят и могат да се държат адекватно на обществени места,те не го правят в училищата,където е задължително,да не говорим за другите места Естествено не всички от тази група са под общ знаменател, но повечето.

От друга гледна точка това им се харесва,те са готини по този начин и след като никой и нищо не ги спира да го правят-защо те самите да си развалят “тарикатлъка”

Поведението им далеч не е това,което по-голямата част от обществото иска да бъде,но това не ги прави лоши и ,както често пъти са наричани “да не става нищо от тях”

Във втората група се застъпват и поколения от комунизма,което според мен е съществено важно.В тази група хората са доста по-отговорни и добре възпитани,не казвам,че всички са идеални,но в повечето случаи се държат добре на обществени места,а и не само там Имам приятели,които са от тази група и доста по-големи от мен,които понякога дори на мен ми правят забележки, да не говоря за по-малките им братя.Просто се вижда едно чувство на загриженост.

...има значение дали хората са на групи, или поотделно, и къде се намират.Мисля,че главната разлика е в това,че първата група-по-малката няма “достъп”-или контакт с втората-по голямата,някак си е изолирана,а втората група по-голямаа има опирни точки и малко или много взаимно са се учили,това и го знам добре,защото и аз съм минал по същия път.

група момчета, чиито разговор много ме учуди и в същото време останах приятно изненадана

Прави впечатлени, че когато хората са сами, държанието им е съвсем различно. Те са тихи, спокойни, най-много да вървят и да пушат. Но когато се съберат повече хора, настроението им става по приповдигнато, задръжките им падат, държат се по-свободно, говорят по-високо, изразяват мислите и емоциите си по-бурно, понякога дори бих казал, невъзпитано.

съзнателно или несъзнателно при наблюденията си по-скоро се съсредоточих върху тези тийнейджъри, които по някакъв начин привлякоха вниманието ми на публични места.

останах с впечатлението, че като цяло много млади хора се стремят чрез поведението си на публични места да демонстрират следното:

прекалена самоувереност;

зрялост, нетипична за тяхната възраст;

парадиране с постъпки, чрез които изглеждат по-нестандартни и противопоставящи се на социалните норми;

Политика-разбиране и дефиниране

политиката присъства непрекъснато в ежедневието, бита на хората

политиката се прави от политиците в Парламента в Общински съвет в общината и т.н

това е политиката, с която сме свикнали да прием кафе или бира с приятели, политиката която непрекъснато критикуваме и в много редки случаи възхваляваме без да се замисляме как можем да променим случващите се неща които не ни харесват.

Политика са всички отношения между хората или по точно всички процеси, събития около нас, за които ние вземаме едно или друго решение. Т.е. политиката е процес на взимане на решение от дадена общност или индивид. събития от екрана представени в новинарските емисии.

политиката е фактор, който винаги е присъствал във всекидневието на българина. Нима не са политически акт всички промени, случвали се в хода на историята и довеждали до тотален обрат в живота на българина.

От многобройните изнесени факти и личните ми наблюдения съм установил, че в България без политика не може да се прави нищо. За да имаш бизнес, трябва да имаш политическо лоби. Успешният бизнес има нужда от политическо покровителство. Засега това е една успешно работеща формула

Мястото на политиката в ежедневието на българина според мен заема едно от челните места

Истината е че политиката е неизменно свързана с деня на обикновения българин независимо дали е в положителен или отрицателен аспект.

колко често в публичното пространство се говори за политиката като цяло, за имена свързани с нея или политически партии, стигнах до заключението, че навсякъде където и да отиде човек, под различна форма може да чуе нещо, както по един или друг начин да се свърже с политиката. Нямах възможност да чуя някакъв по конкретен коментар, който да е свързан с политиката. Единствения случай, когато чух нещо свързано с политиката беше миналата седмица.

Политика – проблеми и теми

цените на билетите за градски транспорт

най-обсъжданата тема, особено в медийте беше несъгласието относно националния траур и дали и как да се празнува и, дали въобще да се празнува трети март, при положение, че има такъв случай.

една от най-важните теми, за спирането на евросубсидиите, също не се коментира, при това е доста важна тема

Повече се коментира влаковият инцидент, това, как е възможно вратите на вагона да са били заключени и никой да не ги отключи, когато е започнал пожара. Много хора поддържат версията за атентат

оставката на вътрешният министър Румен Петков и вотовете за недоверие на правителството

Оставката на министъра на вътрешните работи и за падането на тройната коалиция

Най-голямо впечатление прави, скока на горивата и съответно на почти всички цени. Увеличенията на заплатите в бюджетния и наскоро в частния сектор, бива „изядено“ от инфлацията.

Политици

Използват се термини характерни за езика на политиците, като например: кабинет, коалиция, партньор, оставка, напускане, коректно, некоректно и др. Термини, думи сами по себе си не изглеждат сложни и неразбираеми, но подредени в изказване или събеседване на хората от екрана – “Политическия елит”, изглеждат и звучат сложно, НЕ разбираемо за обикновения, среднестатистически жител на страната ни, който е човекЪТ гласоподавател, от който зависи и който определя “Политическия елит” в РБългария. Но както спомена веднъж мой преподавател “Толкова е умно че не му се разбира” – ето това е политическото говорене.

в днешно време човек може да направи всичко, стига да иска. искаш да ми кажеш, че може да си оредиш среща с министъра на образованието или на външните работи? кажи ми един министър и ще се срещна с него, ама ако се срещна ми даваш 1000лв. Ок, ама трябва да има някъв срок- примерно година. Естествено, само казваш и започвам да работя по въпроса. Добре... до една година... Ама си запазвам правото утре да ти кажа с кой политик искам да се срещнеш. Абе, ти луд ли, си една колежка от работата ми е разказвала за политици, които подписват определени клаузи за конфиденциалност и не могат да общуват с някъви хора. Еее... добре деее... кажи ми един министър и ще видиш, че ще се срещна с него. Е утре ще ти кажа.

политиците- к'ви са нагли! нагли, всеки става такъв, като влезе в политиката.

Само крадът... Нека крадът бе..., аз съм на мнение, че който може, нека го прави, които не може- да гледа.

Аз пък, се кефя на новия кмет на Баня, ти знаеш ли го кой е?

Кой- тоя тенесистчето...? Да, ама е сладур, той живее малко по-нагоре от нас и си е оправил къщичката- боядисал си я е жълта. Тоя е много смешен, а и е надут... аз не го харесвам. На мен ми харесва,...(смях).... ама само влезе в политиката и веднага... да си оправи къщичката! Е, те всичките са такива. Е, ама не си купи някоя

по новините се наблюдава доверие от страна на обикновеният гражданин в лицето на кмета Бойко Борисов, но в същото време противници на неговата позиция като лидер на ГЕРБ – смятат, че това привидно поведение е само път към сърцата на избирателите, а не истинска загриженост. По всичко личеше, че техните, дори и съдържани нападки бяха изцяло с политическа насоченост, а не като обращение към самият кмета на София като такъв

Що се отнася до конкретно политическо лице, коментарът, който чух беше свързан с PR-а на Бойко Борисов. Той открито афиширал, че няма такъв, а всъщност всичко било добре уредено-например различните срещи с

пресата,където били подготвени различните напитки и т.н.,всъщност е работа на човека,който се занимава с PR-а в една организация,но при него той бил в сянка и това действало доста успешно

мъж коментираше Бойко Борисов. Разказваше на останалите от компанията как един ден решил да влезе в едно много изискано заведение в центъра на София (не каза името му,а само спомена че се намирало на бул. Дондуков) и там искал да обядва. Тогава каза: „Исках просто да си хапна, а когато тръгнах да влизам вътре пред мен застанаха няколко мутри, явно бяха охранителите му и ми препречиха пътя. Бат Бойко влезна вътре, а тези гадове останаха отвън и не пускаха случайни хора да влизат вътре, може би имаше среща с други важни клечки.” Аз продължавах да слушам и съвсем забравих че съм излезнала с мои приятели. След малко забелязах, че мъжът, който разказваше тази случка доста се беше подразнил от това нещо и продължаваше да коментира. Едни от финалните думи, които чух по този въпрос бяха: „Тоя глупак да не е толкова велик, че ще ми забраняват да влезна вътре, нима аз нямам правото да се нахраня?” а един от неговите приятели каза: „Братле, разбрах, че си бил доста ядосан, но по добре че не си направил някоя глупост, защото това все пак е бил Бойко Борисов и след това може би щеше да си имаш големи неприятности.” На масата имаше едно момиче, което също реши да направи коментар по темата. Тя каза: „Жалко, че аз не бях там, Бойко Борисов е моя мъж мечта, много бих се радвала да го видя на живо.”

България партиите и политиците се менят непрестанно и няма партия, която винаги да мога да характеризирам с определени виждания, ценности и политика

Истината е, че полето на българските политици не представя равностойни кандидати в последните години.

Ще завърша с това , че според мен младежа е прав за това ,че мен управляващите не променят начина си на управление ,те скоро управляват група застарели хора .

Не мисля, че има някой, който може да се справя по – добре от него с тази длъжност. Дори ако някой ден стане президент на България много бих се радвал. Според мен и според повечето хора от моето обкръжение, той е сериозен човек, който се е доказал с времето, на какво е способен и определено са налице нещата, които е направил, за да бъдат повечето софиянци доволни от работата му

Места на политиката

без политиката повечето от медийте няма да съществуват.

Рядко, но определено се случва да коментират и чутото предимно от сутрешните блокове напр. “Ти чу ли сутринта Бареков каза, че Министъра на ...”, или “Абе да ти кажа тоя, не знам как се казваше от ... абе общински съветник е, ама е мноо як”, “Тая държава е супер зле, глей кво става и никой нищо не прави”. Разговорите се провеждат докато отиват някъде или чакат нещо – автобус, приятел или друго. Младите мъжете, според освен всички онези ежедневни въпроси, говорят за политиката от “екрана” малко по уверено, тъй като са по запознати със събитията – според наблюденията ми за 14 дни. Говорят с конкретно събитие и име, но отново в движение, а не на някакво обособено място.

успях да понаблюдавам и партийни клубове. На БСП в кв. “Дървеница” и на ГЕРБ в “Дианабад”. Е какво се оказа в клуба на БСП влизат и излизат предимно хора над средна възраст, провеждат и събрания. В клуба на ГЕРБ влизат хора на средна възраст и дори по млади, но за този период не установих проведено събрание или сбирка.

чух да се говори за политика, беше в автобуса. Две жени на средна възраст, разговаряха за това как Бойко Борисов не се е погрижил за дупките и градския транспорт. Недоволството им беше голямо.

мои близки разговарят за политика когато гледат новини. Обсъждат се новините, които се съобщават.

Тези теми са обсъждани много сериозно от обикновенният българин ,като в повечето от случаите той показва своето задоволство от случилото се, въпреки че повечето от тези хора все пак са дали своя глас за това правителство

Един ден бях с приятели на кафе. Докато говорехме по между си видях на съседната маса, че имаше една компания от две момичета и две момчета. Едното от момчетата говореше доста силно и се възмущаваше от нещо.

За съжаление, честно казано няхах възможност да чуя много разговори в които да се споменава за политика и да се коментира нещо за нея. Веднъж ми се случи като се возех в градския транспорт да чуя двама пътници, мъж и жена на възраст около 50 години да говорят по между си за това как пътищата били ужасни, как имало много дупки и за това бил виновен кмета Бойко Борисов. По конкретни коментари за него или работата му не успях да чуя.

Една вечер бях с приятели на пицария и в момент, в който най-малко очаквах чух на съседната маса разговор между един мъж на около 28-30 години и неговата компания.

Медии –обективност, политически пристрастия и оценки

Медиите,като обичаме да казваме са четвъртата власт.Те са средството благодарение на,което ние научаваме за заобикалящия ни свят и случващото се в него.Що се отнася до политиката в медиите,мисля че тя заема водещо място-особено напоследък

дали тези медии отразяват случващото се обективно и безпристрастно,защото добре знаем,че те лесно се манипулират.Още така едва ли научаваме всичко,защото ние виждаме само това,което ни казват.

Има цели телевизии които служат на определени политически организации, като това се изразява в медийни затънения или котирането на определени медийни изяви или пък предаването на новините в определена светлина медийте трябва да служат като информатори на народа ,а не като информатори през призмата на определени хора и да наслагват тяхното мнение и цели в обществото

Според мен и моите наблюдения водената политика в медиите в България е за пред масата народ, а не тази която е и трябва да бъде в действителност

Репортерите и водещите на новините не изказваха никакво собствено мнение или коментар - както и би трябвало да бъде, те единствено репрезентираха политическото и общественото мнение

Щом стане неясно, значи става въпрос за политика, за отношения, които според “някои” е по добре да не разберем, въпреки, че привидно са обяснени и то по всички медии и телевизии

....”Изопачават ли фактите медиите?”

Отговора ми е по-скоро да ,защото финансирането на тези медии идва от тези политически организации , а те трябва да получават нещо в замяна.

повечето от тях,смятам,че са били на мнение да не се празнува националния празник и да бъде обявен траур

Политиката и всичко по-основно и водещо мисля,че се отразява по един достъпен и добър начин в медиите.Всеки може да го гледа,да си прави преценка на нещата,изводи и т.н.Политиката е водеща в медиите като се има в предвид и какво е цялото времетраена на една новинарска емисия и каква част е заета от политика-не само българска , но и световна.

Малко са обаче медиите,които представят нещо различно и интересно,повечето се въртят около едни и същи неща,но като цяло наистина политиката е водеща в медиите.

„Писна ми, всеки ден, когато се прибера от работа и си пусна телевизора, вместо да чуя нещо интересно и различно, аз от няколко дни слушам само за този вот на недоверие. Независимо, в колко часа гледам новините, всеки път присъства тази новина. Както за вота на недоверие към правителството, също така и за подаването на оставката на министъра на вътрешните работи Румен Петков, която беше приета от президента на България Георги Първанов”. После продължи: „Толкова ли няма какво друго да се случи в тази държава, че все едно и също се говори”. След това мнение по въпроса сподели другото момче. Той каза: „Ами освен да се говори за тая политика и за някое убийство или катастрофа, друго няма какво да се говори, такава ни е държавата”. А момичетата, който бяха с тях не направиха никакъв коментар по този въпрос. Ориентацията в политическата реалност става,най-вече посредством медиите и какво споделят,относно това неговите приятели,връстници

Апатия, индиферентност, аполитичност, разочарование

хората са станали доста индиферентни към доста политически теми и то не от скоро,а от няколко години насам.

Настоящото бурно и динамично време, изпълнено с големи и бързи промени, отначало ентусиазира българина и раздвижи неговата активност, но в последствие може би го разочарова повече от очакваното и го отдръпна от политиката т. е. от въпросите и събитията на обществения живот. Трудният живот, загубата на повечето социални придобивки от «стария живот», измамените надежди и очаквания донякъде го затвориха във всекидневните битови проблеми. Факт е, че все повече българи престават да гласуват, защото вече нямат надежди и не очакват никаква положителна промяна. Вече много дълго време се сменят различни партии и правителства, които предизборно обещават какво ли не, но наяве оставаха само излъганите надежди. Като че ли никога досега българинът не е бил толкова разочарован и аполитичен, обезверен.

Като цяло общественото съзнание на българина е притъпено от безхаберие то на властимащите. Например, един път подаваш сигнал за нещо нередно (неправилно паркиран автомобил, или изхвърлен боклук на нерегламентирано място, или за някакъв друг ежедневен проблем), втори път сигнализиращ, но когато гласът ти остава «глас в пустиня», ти притъпяваш своята сетивност и приемаш нередностите в общественото управление като нещо нормално, което не подлежи на промяна. А и защо ли да губиш време и нерви, за нещо на което

не можеш да повлияеш. Това е примиренческо съзнание, което води само до застой и регрес.

Но аполитичността може би е грешка, която само задълбочава проблемите. Когато от разочарование или нещо друго се отдръпнеш, когато общественият контрол остане на заден план, негативните процеси в обществото се задълбочават, излизат от контрол и разцъфтяват.

Дай му на българина да политиканства, но когато трябва активно да участва в политиката, разбирай събитията от обществения живот, никакъв не го търси – той е обиден, той е разочарован и т. н. Не той, а някой друг трябва да решава проблемите му вместо него.

България е сравнително изостанала европейска държава и тази изостаналост има комплексен характер.

Но за българина компетентността не е от толкова голямо значение, за разлика от самият разговор самото обсъждане на темата. Именно това непознаване на определени факти, показва от части незаинтересованността на част от хората за това което става в нашата страна. Може би това се поражда от липсата на надежда, че нещата ще се променят към по-добро и от липсата на така важните реформи в нашата политика. Именно за това говори и ниската избирателна активност по-време на изборите.

Единственото което според мен трябва да се промени самият негативен начин на мислене на повечето хора когато става дума за политика и повишаването на компетентността им за повечето политически въпроси у нас, защото все пак от това зависи нашето бъдеще.

Друга тенденция, която се наблюдава и при двамата събеседници е отказът им да гласуват.

като навърших 18 години родителите ми предлагаха да ходя с тях да гласуваме, но аз нямах особено желание и затова не се съгласявах. Повечето ми приятели ходеха да гласуват и всеки път ме питаха защо не го правя, но аз честно казано нямах определен отговор, просто не ми се занимаваше с такива неща, не ми беше интересно. Когато бяха последните избори за кмет на София аз реших да отида поне да разбера за какво става на въпрос и горе - долу да знам как протичат изборите. Даже си спомням, че отидох с баща ми и преди това го помолих да ми каже какво трябва да правя. Той ми обясни накратко процеса на гласуване. За този ден си спомням, че се замислих върху това, че не е нормално човек на моите години поне веднъж да не е гласувал затова реших да отида. Тръгнахме заедно с баща ми към училището в което се гласува и точно когато трябваше да влезна в избирателната секция аз се отказах. Баща ми се очуди, че не влезнах вътре и когато ме попита защо не съм го направила аз не знаех какво да му отговоря. Истината беше, че първо дори не знаех за кого да гласувам и второ мислех, че ще объркам нещо и хората ще ми се смеят. Беше глупаво от моя страна да постъпя по този начин, но това беше решението ми в този момент,, Знаем, че всеки един глас е от значение и че младите хора също трябва да гласуват, защото по този начин определят бъдещето си, но пък аз за добро или за лошо никога не съм се интересувала от политика и не мисля скоро да гласувам, просто не ме влече. Едва ли, ако дам своя глас това ще промени нещо, така или иначе съм почти сигурна, че на всички избори в повечето случаи се знае кой от кандидатите в изборните листи ще спечели мандата за определената длъжност.”

той,а и не само той е забелязал обезверението на хората и загубата на надежда у тях.Те не вярват на обещания и празни приказки и ниската

избирателна активност е напълно разбираема.Изборите за Евро-депутат са затвърдили у него това мнение,защото активността е била много ниска.

младият мъж изобщо не се интересува от политиката, той има други свои приоритети.

жената на 55 години е разочарована от всичко и от всички управлявали ни досега различни партии не е аполитична и би гласувала при определени условия (промяна в избирателния закон, възможност за търсене на лична отговорност, отношение към личността),

забелязва една тенденция към пасивност и нежелание за участие в избирателния процес, което всъщност е един доста сериозен проблем

Но най-важният от всички изводи, според мен, си остава този, че трябва да се работи повече с младите поколения. Проблемът е още в ученическите години, когато у тях трябва да се възпитава и изгражда отношение и ангажираност към обществения живот. Трябва да се работи в посока промяна на съзнанието към лична отговорност и ангажираност за случващото се.

„ Дори не помня последния път когато съм гласувала, минаха доста години от тогава. Единственото, което се сещам е, че бяха избори за президент, ама кои са били кандидатите, нямам представа. Когато отидох да гласувам, беше единствено с идеята да правя компания на мъжа ми, който много искаше да пусне своя глас. Сутринта, както протича всеки ден на една домакиня, направих почистване на къщата, след което нямах повече работа и мъжа ми успя да ме убеди да отида с него. Училището, в което е избирателната секция е на 10 минути от нас, затова се възползвах да се разходя. Ако беше далеч едва ли щях да се разкарвам. Попитах мъжа ми за кой ще гласува, за да отбележа и аз същото име, че нали не се интересувам много от политика и не знаех кой е добрия кандидат за президент, затова като малките деца в училище, ми се налагаше да преписвам. Друго не мога да се сетя по специално, което да се е случило тогава, избори като избори, винаги се знае кой ще спечели, нали в повечето случаи е нагласено. А пък като се замисля за предишните години когато съм знаела за кой искам да гласувам и съм пускала глас за него, никога не го избираха. Даже се сещам за една година когато гласувах за Жорж Ганчев, не защото беше кандидат, който знае как точно да управлява държавата ни, а просто защото ми беше много по-симпатичен от другите. Тогава пък избрах Петър Стоянов, а се издразних, защото въобще не го харесвах. Ходех с голямо желание да гласувам, за мен това си беше почти празник, но да не забравяме, че бяха други времена, доста повече хора гласуваха, сега по-малко го правят. Тогава се доверявахме по лесно на кандидатите, някой ни обещае по-добър живот, работа за всички, по-високи заплати например и разни други неща, които сега не мога да се сетя, а пък ние гражданите вярвахме. Дори и да не се изпълняваха тези неща, на никой не му правеше толкова голямо впечатление. Докато сега е по различно, хората станаха по-злобни, недоверчиви, очакват обещаното и ако не го получат започват с заплахите. И така аз с времето стигнах до заключението, че с моя или без моя глас, ползата е от какво значение. Едва ли скоро положението в политиката ще се промени коренно. Мисля, че в България във всяка една област корупцията вече е прекалено голяма, така че ние обикновените хора сме безсилни в това положение и нищо не можем да променим.” Тогава я попитах: Не мислиш ли някой ден пак да гласуваш? А тя отговори: „ Ами честно казано, едва ли скоро бих отишла пак да

гласувам, така или иначе пропусках доста пъти, а и вече не виждам и къде е смисъла в това нещо. Разходките мога да си ги правя и на по-интересни места.” Ако нещата, дори и бавно променящи се, особено през последните години, се дължи на според него това, че България е в Европейския съюз и, че в голяма степен благодарение на този контрол, който е доста по-различен и по-стегнат, са направени някои неща.

Но тези неща, не са толкова видими, те са значителни в някаква степен, но няма чак толкова голям ефект.

Активност – участие в изборите

Аз лично, бих искал всички да са политически активни и непримирими, отговорни и хора с високо съзнание и морал, като хора – истински европейци, а не само хора от Европейския съюз.

Лесно е да се установи, че българският гласоподавател иска комуникация в публичното пространство. Жадувано явление, при наличието на което би се появила дори чуваемост, яснота и конкретика - неща, които не би трябвало да са чак толкова непосилни за българския политически елит, но при наличието на които избирателната активност би се повишила значително

Прояви на някаква активност се забелязват само, когато е засегнат някои социално-икономически аспекти на определена социална група.

последните ми наблюдения на българската действителност се забелязва рязката промяна у българина и повишената му заинтересованост от промените в родната политика

повишената заинтересованост на младите хора у нас за нещата които се случват в политическото пространство, може би поради простата причина , че от това зависи тяхното бъдеще.

....този момент, когато човек за пръв път дава своя глас в името на някаква кауза, по някакъв начин носи своята емоционалност и е наситен с много възмущение. Друг път човек може и да не гласува, но когато за пръв път му се предоставя това право той винаги се възползва от него, па макар и от любопитство. Това трябва да е ясно на политиците и те много елегантно биха могли да се възползват от тази възможност

Нотка оптимизъм, че някога ще може да се повиши избирателната активност, избирателите очакват да се промени отношението на управляващите политици към тях. И когато те усетят тази промяна, когато усетят себе си като личности, от които действително зависят нещата, тогава активността на избирателите със сигурност ще се промени.

Това е разказът за една българка преминала хиляди километри, за да осъществи своята „мечта”, която работи и живее далеч от родината, но ходи да гласува.....било празник за нея, тъй като е почувствала съпричастност със своята родина, не като задължение, а на „ползу роду” и понеже около изборите винаги има дебати дали да гласуват българите в чужбина и тяхната роля като определящ фактор какво в крайна сметка се поява на политическата сцена в България. Самата аз изпитвам смесени чувства, но след разговора, който проведох, в мен се появиха нови чувства и мисли

Гласувал съм на почти всички избори за 8-те години откакто навърших 18.

Но също така смятам , че правото на глас трябва да се опражнява защото именно това води до промяната

Винаги съм гласувал за дясни или дясно-центристки партии/кандидати, тъй като по принцип се определям като “десен”. Гласувал съм за ВМРО, СДС и други –

изборът ми е бил продуктивен може би от това, доколкото са ми били симпатични конкретните кандидати (при кметски и президентски избори), а при парламентарните избори – комбинация от много фактори като представяне в парламента при предния мандат, шанс за преминаване на 4-те процента, дали харесвам лидерите на партията и т.н. Нямам конкретна партия, която твърдо да следвам, тъй като смятам, че в. Интересувам се и следя какво се случва всекидневно. Правя го обаче по-скоро от “задължение” – за да знам кой, какво и защо, а не от интерес към политиката сама по себе си.

Политиката принципно не ми е толкова интересна като наука и не се интересувам от политиката в други страни, когато не касае България.

Надявам се ще дойде момент, когато няма да има нужда да се интересувам и от политиката в България – някои държави в Европа вече са успели да с деполитизират значително и да няма голямо значение коя партия управлява.

Когато има избори, независимо дали са президентски или кметски, аз не ги пропускам, защото много държа на това всеки гражданин, включително и аз, да гласува и по този начин да определя до някаква степен кой да управлява.

“В мен изборите не провокират нищо. Не се чувствам ентузиазизиран, защото знам, че нещата няма да се променят. Гласувам само, защото в противен случай нямам да имам право да изявявам претенции към управлението. “Не знам нищо по-конкретно за изборите. Отивам пускам бюлетината и се надявам. Никога не съм гледал програмата на партията, за която гласувам, от къде се финансира, кои са хората в листата и т.н. Единственото нещо, което смята, че е хубаво около изборите е това, че общините се активизират и правят неща, които са занемарени, отделя се внимание на хората.

Откакто навърших 18 години не съм пропуснал да гласувам и винаги знаех за кой точно да пусна своя глас. Исках държавата в която живея да бъде управлявана от човек, който наистина знае как да го прави, така че всички граждани да бъдат доволни. Последния път когато гласувах беше миналата година на последните кметски избори за София.

гласувах за Бойко Борисов, защото той поне е единствения политик, който след като краде от държавата, после влага и нещо в нея (това е мое лично мнение). Надявам се, че той ще успее поне малко да намали престъпността, кражбите и всички неприятни инциденти, които доста често се случват в града ни. Много исках той да спечели и когато разбрах, че го избраха за кмет бях много доволен. Бих се радвал ако на следващите избори, независимо дали са за президент или за кмет, да видя повече млади хора, които да гласуват, защото по този начин определят в каква държава/град ще живеят.”

Житейски ценности и ориентации

За постижение считам своето възпитание. Старая се да бъда кавалер и джентълмен с всеки, независимо от това, кой е и какъв е. Помагал съм много пъти на напълно непознати хора. За жалост много пъти те са се отнасяли зле спрямо мен и моето поведение.

Близо две години работих в агенция за директен маркетинг, където имах много успешни проекти и доволни клиенти, но големият ми неуспех там бе да убедя колегите да се промени начина на работа и най-вече манталитета. Не можах да ги убедя, че е изключително некоректно да работим едновременно за

конкурентни фирми, което за съжаление е практика в този бранш в България. Също не можах да ги убедя по някои вътрешно-организационни въпроси свързани с отношенията и комуникацията между отделните отдели, където смятах, че съществуващата ситуация е непозволителна. Заради тези неуспехи, както и някои други, накрая бях изключително демотивиран относно работата си и съответно напуснах, за да търся други предизвикателства!

...Тя е на 22 години. Определя себе си като доволен човек. Омъжена е, има една прекрасна дъщеря, следва, работи и какво ли не още. В живота си има и успехи и неуспехи, за щастие успехите са повече.

...За неуспех определя кандидатстването си във ВУЗ. След като завършва гимназия кандидатства в два университета. Въпреки добрата подготовка и доброто ѝ представяне, според нея, не я приемат. Но тя е твърдо решена да започне да следва веднага. Така хваща последния влак – Нов български университет. Кандидатства през септември и я приемат в специалността, която най-много иска – финанси. Така неуспехът ѝ се превръща в успех.

Неуспешен е и един опит за работа, която не отговаря на предварителните договорености. Казва че „не може да работи нещо, което не ѝ харесва“. Само за две седмици намира нова работа и без колебание напуска старата. И тази не е по специалността, но тя е удовлетворена.

Голяма горчивина оставя у нея един случай. Имала е добра работа в престижна, голяма фирма. Когато забременява, я уволняват много бързо, без никакви обяснения, само с мотива, че е на изпитателен срок. Тя е убедена, че това не е справедливо, тъй като не е получавала до този момент никакви забележки. Оттогава започва доста труден период в живота ѝ. По време на бременността и отглеждането на детето на семейството ѝ е много трудно в материално положение. Родителите помагат колкото могат, но все пак е друго да получаваш свое възнаграждение. Прекъсва и следването за една година поради липса на средства. Но когато детето става на 1 година, тя започва работа и подновява следването си. Не определя този период от живота си като неуспех, защото резултатът е „велик“- детето.

Казва, че животът е изпълнен с успехи и неуспехи. Важното е човек да вярва в себе си и да върви напред. Така може да превърне неуспеха в успех.

... на 20 години. Живее в столицата, следва и работи. На въпроса „Какви са плановете в живота Ви“ отговаря:

Имах възможност да следвам в Германия. Дори ходих на курс в Мюнхен. Бях твърдо решена да завърша висшето си образование там, защото няхах доверие в качеството и ефективността на българското висше образование. Защо промених решението си не мога да кажа. Почувствах го там през едномесечния си престой. Сега съм тук, уча това, което искам – масови комуникации в НБУ. Бях приета история в СУ, тъй като съм завършила Класическата гимназия за древни езици и култури, всички ме убеждаваха, че това е единственият правилен път. Но аз искам да се занимавам с медии, реклама и т. н. Затова за ужас на моите родители не се записах в СУ. Кандидатствах само за да докажа на тези, които смятат, че съм се записала в НБУ, защото е по-лесно. Успях приеха ме на двете желани места и аз избрах, това, което искам. То е свързано с плановете ми в живота. Да знам два – три езика – английски, немски и френски. Френски учих в училище и доучвах във Френския културен център. Немския го учих на курсове и в Германия, а сега уча английски. И трите все още ги знам горе-долу добре. Но искам да ги

усъвършенствам, защото те ще са моят контакт с друг свят и ще ми дадат по-широки хоризонти в избора на работа. Искам да остана да живея и работя в България, да съм в състояние да променя нещата към по-добро. Това може да се случи, само ако всеки човек изпълнява своите задължения на своето място, където и да е то, да ги изпълнява съвестно.

Много важно е за мен живота да се живее с достойнство. Дразнят ме хора, които се подмазват, лъжат и използват всякакви методи, за да вървят напред. Аз искам да се утвърдя чрез собствените си знания. А след това... естествено семейство, деца и т.н.

Първо ще напиша историята на мой приятел, за това как една част от живота му започва с успех и накрая завършва с голям неуспех, който е преживял тази година. Той е на 28 години, казва се Иво и е от София. Много добър, весел и като цяло страхотен човек. Като повечето хора, той също искал да работи нещо, което както да му харесва, така и да взима по - висока заплата, да изгради стабилна кариера, която да му донесе предимно успехи в професионално отношение. Той решил, че ще прави това, което първо ще му доставя удоволствие и второ било негова мечта - да учи медицина. Тъй като той е и доста приказлив, започна да ми разказва какво се е случило от самото начало на висшето му образование. „Кандидатствах в Плевен и за мое щастие ме приеха, там учих 2 години, но чрез мои познати успях да продължа образованието си в София, което за мен беше по - добрия вариант, защото иначе трябваше много да пътувам. Предстояха ми трудни години, през които трябваше да бъда много постоянен и да полагам доста усилия за да завърша започнатото. Отдадох най - хубавите си години, като в същото време се лиших от много неща, защото все пак медицината изисква доста повече учене, не е като други специалности, в които може да се пропусне малко материал. Все пак след време живота на някой човек може да зависи от мен и затова аз трябваше да знам всичко, което е необходимо. В крайна сметка с много труд, с малко доза късмет и най - вече благодарение на родителите ми, които много ме подкрепяха и ми помагаша във всичко успях да завърша.” Това е страхотно - казах аз, а какво стана после? Иво продължи с историята. „След това започнах работа в Александровска болница, бях там 3 години, но не беше нещо специално - помагах понякога на докторите когато имаше операции, от време навреме преглеждах някой пациент, докато в един миг ми писна и взех решение - не исках повече да бъда просто асистент, а да бъда истински доктор, исках да се издигна. За тази цел обаче трябваше да се насоча към определена специалност с която да продължа, да се явя на един изпит към нея, който ако го изкарам продължавам с още 3 години специализация и доста по – голяма реализация в медицината. Имах един месец да се подготвя за изпита. Това беше един от най - трудните ми периоди, защото трябваше да изкарам изпита, имаше страшно много материал, който да прочета, а дори не виждах края му. Учех по цял ден, понякога дори и през нощта, а имаше дни през които бях забравил какво е храна, беше ми познат само вкуса на кафе, цигари и вода. Забравих за приятелите ми и за излизане по заведения, почти не говорех с родителите ми, като цяло спрях да се забавлявам и това с една единствена цел – да изкарам изпита, защото от това зависеше какво ще се случи с живота ми или по точно с професионалната ми реализация. В деня на изпита, който беше на 21 Април тази година, се чувствах спокоен, защото бях сигурен, че съм доста добре бодготвен. Изпитите бяха два - писмен, който го изкарах с 4 и устен след

който осъзнах, че това беше най - ужасния миг в живота ми. На всички казваха лично резултата, затова и аз отидох да разбера своя. В момента в който чух: „Колега, не е достатъчно, ако желаете се явете на следващия изпит!“ тогава имах чувството, че ще припадна. За секунди усетих как разочаровам много хора, не можех да повярвам, че може да ми се случи такова нещо, краката ми се разтрепериха, не чувах това, което продължаваха да ми говорят и дори за миг си помислих, че живота ми свършва в този ден. Имаше няколко човека, които не бяха учили, а си изкараха изпита. Тогава наистина разбрах колко голяма е корупцията в България и се чудех как е възможно някой да си плати, за да стане лекар. Замислих се върху това как един ден на операционната маса някой човек ще се моли за живота си, докато е в ръцете на бездарен доктор, който си е платил, за да бъде такъв. Това още повече ме вбеси. Прибрах се в трагично състояние и в продължение на няколко седмици бях изпаднал в депресия, не исках да излизам, не исках да се виждам с хора, наистина бях много зле, дори посегнах към алкохола.” Попитах го как се чувства сега и какво мисли да прави след този неуспех, който го е сполетял, а той ми отговори: „Определено никога няма да забравя този ден, в който преживях този кошмар, след него дълго време бях много отчаян, паднах духом, мислех, че психически няма да издържа на напращането, но успоредно с това получих вдъхновение, което ми даде сили да се боря и да продължа напред. Аз съм много упорит човек и докато не изкарам изпита няма да се откажа. С повечко късмет и здраво учене знам че ще успея.”

Втория човек за който ще разкажа е моя най-добър приятел. Той също е от София, на 28 години и е приятел на Иво, за който писах в предната история. Той се казва Юли, ще напиша за събитие, което е преживял миналата година и за него е било невероятен успех. За този период, той разказва: „Работех като продавач-консултант в един магазин за бяла и черна техника. След няколко години на доста положен труд от мен, ме повишиха на заместник-управител. От една страна бях много доволен и щастлив от този факт, но от друга, имах много повече работа и отговорности. Все пак се стараех през цялото време и с повечето неща се справях доста добре. Един ден обаче дойде шефът ми и ни събра целия персонал, за да ни съобщи, че магазинът е продаден. В това положение имаше два варианта - да си търсим друга работа или евентуално ако новата фирма ни предложи работа можеше да се работи за тях. Почти всички мои колеги останаха в новия магазин. Аз обаче не исках, защото първо трябваше да започна всичко на ново, да бъда просто продавач както беше в началото и второ условията, които те предлагаха не ме устройваха. Стария ми шеф ми препоръча един друг много по-хубав магазин, в който да се пробвам. Там също търсели продавачи, но като цяло всичко било доста по добре от старите оферти. Един ден отидох до там и ми насрочиха дата за интервю. Явих се на него, никога не съм бил на по задълбочено интервю-страшно много въпроси, все едно бях на изпит, адски сложно. В крайна сметка се справих добре. Много се надявах да ме одобрят, защото наистина си заслужаваше: по-висока заплата, от първо впечатление страхотен колектив и най-вече щях да работя нещо, което наистина си ми харесва. След няколко дни ми се обадиха с молбата да отида до магазина, за да ми кажат резултата. Видях се с управителя, държеше се с голямо уважение към мен. Останах с впечатлението, че ме е одобрил и, че ще започна работа, но дори и не предполагах какво ще ми каже. Думите му бяха следните: „Имам специално предложение за теб, били

приел да станеш заместник-управител на магазина?” Щях да припадна, това за мен си беше шок. Попитах го защо е решил да ми предложи нещо такова, а той каза, че се е свързал с предишния ми шеф и той му дал страхотни препоръки за мен: че съм бил много сериозен, отговорен, постоянен и все хубави думи. Зарадвах се, че някой е говорил такива неща за мен и как благодарение на това много ми е помогнал. С помощта на стария ми шеф и с добрите резултати от интервюто, се стигна до този въпрос. Мисля, че няма нужда да ти казвам какъв беше отговора ми - разбира се, че приех. Получих не само работата, а и от самото влизане в магазина станах заместник-управител, което беше прекалено. Сега си работя там, до момента не съм имал сериозни проблеми и се надявам да продължава така. Това наистина беше невероятен случай от живота ми, който ме направи ужасно щастлив и ми донесе доста успехи в професионално отношение.”

Разказа ми за това как е студент последна година и най-голямата му цел е да си завърши образованието ,защото има известни затруднения с тази задача.Иска да завърши,защото от това му зависи бъдещето във фирмата,в която работи.Професионалната реализация е на 2-о място-тя е зависима от първата му цел.За точно време не се нае да каже нищо,защото всичко ставало постепенно,не всичко зависело от теб и т.н.Също така каза,че иска да се отдели от родителите си,защото все още живее с тях-това е третата цел,която си е поставил и ,която пак е свързана с по-горните две.По-добро образование,по добра професионална реализация,оттам по-добра заплата и повече възможности за самостоятелен живот.Има и много други,но тези трите той ми описа като най-съществени.Другите са от типа на купуване на кола,ремонтни дейности,почивка в чужбина и т.н.Единственото нещо, за което ми даде точно време е това за неговата сватба.Избрах именно този мой приятел,защото знам в какво положение е ,колко е млад ,а вече зрял и минал през много неща.Планът му е да се ожени до 1 година,защото според него след това ще е доста по-сложно,а и неговата приятелка,скоято са от 7 години заедно го “притиска”Той ми каза: “по принцип рядко планирам неща за близко бъдеще,но когато го правя съм 100% сигурен във всичко,иначе не се захващам.Имам много идеи и планове ,но не знам как ще се развият нещата и затова не искам да говоря предварително”.Пак казвам всеки си степенува нещата,така,както той смята за добре.Той ми каза трите си основни цели и честно казано и аз бих ги подредил по същия начин.

На пръв поглед лесна задача и лесни понятия-успех и неуспех,но в процеса на работа осъзнаваш колко много различни мнения има за това кое е успешно и кое не.Колкото хора,толкова мнения.За един едно нещо е успешно,а за друг същото това нещо е неуспешно и т.н.

Едни намират успеха в работата, спорта,неща,които зависят изцяло от тях,както и неуспеха.

Например един приятел ми каза:”Успех е това,че от сътрудник станах търговски управител в магазин като “МЕТРО” неуспехът обаче доиде в личен план след като се разделих с приятелката ми.Друга приятелка(гримьорка) ми каза:”Успех е това,че постригнах всичко сама и,че имам признание и клиенти,които са доволни и ме търсят.

Друг приятел ми каза,че за него успех е това,че е взел книжка,защото преди това 4 пъти са го късали.

Една друга приятелка ми каза, че най-големият и успех е в това, че е успяла да се омъжи. Точно, както казах в началото всичко е много индивидуално. За ситуациите повечето ми казаха, че човек всеки ден се сблъсква с решаване на даден проблем. Горедолу всичко се вътри около успех и неуспех. Един ден е успешен, друг не. Едни чила от тото са успешни, други не и пр.

Като цяло в анализа ще кажа ледното. За младите хора може да се говори много и много хора ще кажат различни неща. Като цяло според мен сегашните малди хора не са идеални, но не са за подценяване. Младите се ориентират много добре в различни ситуации. Ценностите, които притежават винаги се сравняват с тези на предишни поколения и затова не винаги са представяни като много добри. Младите се ориентират към бързо развиващите се технологии - те са достатъчно умни и кадърни, че да бъдат конкурентни на пазара.

На празника за рождения ден на моята позната, нейният приятел ми разказа, как са си изкарали на почивката им по гръцкото черноморие. Аз го попитах колко време са прекарвали там и той сподели, че с пътят на отиване и на връщане - 4 дни. Попитах го дали са отседнали на хотел, а той ми отвърна че имал приятели, които наскоро са си купили вила там и са били на гости у тях. Той ми разказа, че му излиза много по-евтино да почива в Гърция, първо защото било по-близо до София, второ защото е по-чисто от нашето черноморие, а и по-спокойно, по-подредено, даже и храната в хипермаркета, в който пазарували била 2 или 3 пъти по-евтина от нашата. Забелязали че много коли с българска регистрация пътували към Гърция. След което сподели за намеренията си да продаде неговата вила на българското черноморие, за да може да си купи в Гърция, защото много му харесвало там.

Събеседник Женя – 23г.

В петък вечер след дългата и изморителна седмица, с Женя бяхме седнали в парка и пиехме бира. Точно си говорехме за предстоящият концерт на Metallica и как нямаме пари да си купим билети, когато тя със захлас започна да ми разказва за осъществената и детска мечта да отиде на концерт на любимата си група Derezhe Mode. Като ярък спомен и голяма гордост в съзнанието и` изплува първата и` работа през лятото на 2000 г., когато тя е била на 15 г. Тогава нейните родители нямали никаква финансова възможност да я изпратят в чужбина или да и` дават пари за концерти. Съвсем случайно срещайки се с нейни приятели, които заминават за Прага на следващата сутрин за концерт на Derezhe Mode, разбира че има отказал се в последният момент човек и има едно свободно място в групата фенове, в която билетите били продадени още преди 6 месеца. Това бил един реален шанс и една отговорена мечта с първите си спестени пари тя да отиде и да види на живо любимата си група. Но не това бел успеха за нея, предстоял момента да съобщи на родителите си какво възнамерява да направи след броени часове. Била убедена, че те няма да са съгласни с това и` решение и ще пренебрегнат мечтата и`, защото за тях щяла да бъде незначителна, пък и тя никого не била ходила в чужбина. Но големият успех дошъл, когато те я прегърнали и и` казали „Гордеем се с теб!“. Това бил най-съкровеният миг, който тя пази ярко в съзнанието си като първият и` съзнателен успех.

Гледах Женя право в очите и, докато тя разказваше, а те бяха като кинолента, на която аз виждах всичките тези емоции наново. С лъчезарна усмивка тя си спомняше всичките отминали мигове, продължаващи да и носят радост и днес. Каква цел си поставя събеседника пред себе си, какви планове и за колко време напред обмисля.

Отговор на този въпрос, реших да получа от моя много близка приятелка. Тя се казва Илиана, на 24 год. е, и миналата година завърши Техническият университет, специалност- електроинженерство на френски език. В момента тя работи като консултант-продавач. Когато я попитах какво смята да прави за в бъдеще тя ми отговори следното.

„Искам на първо време да се дипломирам, трябва да си взема няколкото останали изпита, след което да започна писането на дипломната си работа. Не мога и не искам цял живот да работя като продавач, затова трябва да се мобилизирам по възможно най-бързият начин и да се дипломирам”

Мечтата и е да замине за Франция-да работи по специалността си и да живее там. Обмисля вариант да започне работа и като преводач. Друга неща което смята да направи е да запише курс по английски език, тъй като през целият си живот е наблюдавала предимно на френския и както казва самата тя-„английският малко ми куца”

В личен план, не смята да създава семейство в близкото бъдеще.

„В момента за мен е важно да се реализирам професионално, толкова труд хвърлих в този университет, че това трябва да ми се отблагодари по някакъв начин”.

От разговора ни си пролича, че амбициите и са големи и аз се надявам те да се осъществят.

Пращам Ви прословутата история с часовника.....

Виж..... имам нов часовник! (казва го със широка усмивка, с блясък в очите, с гордост и задоволство)

(тук аз му казах, че часовника е страхотен и поисках да го видя по детайлно, попитах го каква марка е, той ми каза, но не я помня, беше рядка.)

Вчера си го взех, знаеш ли колко струва? (Пита ме той с усмивка, но и с поглед, който сякаш казва „Леле колко пари дадох дали постъпих правилно естествено много ми харесва тоя часовник веднъж се живее”.)

(аз му казах, че не знам колко струва)

30 000...

Леле! (само това казах, от него очаквам всичко, така че не ме очуди)

Баба ми ми разправя ”Р., купи една квартира в Люлин, дай я под наем!”, а аз..... не..... веднъж се живее, ще си огаждам като искам лелее(смее се). Толкова ми харесва. А знаеш ли какво стана? Аз го купих от Х., а брат му С. не искаше да ми го продават и само се чудеха „Добре, вземи го..... не, не ти го давам.....” и с всеки изминал ден цената на часовника скачаше, вчера най-накрая го взех. Нали е много готин и ми отива (тук пак се смее).... Оня ден отивам в Капитан Хук, на отсрещната маса двама мъже с жените си вечеряха- личеше им, че са важни „клички”, цяла вечер ме гледаха в ръката, а келнера, който е виждал много хубави часовници- цяла вечер сервира и ми гледа часовника..... аз най-накрая му казах „Внимавай да не ме олеееш!”, а той „Може ли да Ви видя часовника, не съм виждал такъв, страхотен е!”..... Аз му дадох (тук се смее, личеше му, че е доволен и горд от новопридобитата вещ).

За него беше успех. Не знам дали беше успеха на деня, или успеха на месеца...

За мен преживян успех е реализацията ми в професионален план и това, че съвсем скоро очаквам да завърша висшето си образование, първа в моя випуск. По отношение на работата си съм доволна, че вече се занимавам със сферата, в която искам да се развивам и в бъдеще, макар когато започнах да нямах никакъв опит нито реевантна образователна степен – направих впечатление на работодателя си с вътрешната си мотивация и упоритостта си. Миналата година се явих на конкурс за стажантската програма, във фирмата, в която работя сега. Бях одобрена и получих възможността да бъда обучавана за консултант в сферата на човешките ресурси. След няколко месеца, когато в компанията се отвори свободна позиция, ми се обадиха да ме поканят да се присъединя към екипа. Аз, разбира се, приех и в момента съм най-младия служител.

Чувствам се оценена. Усещам, че с упоритост и желание, човек може да постигне целите си. Чувствам, че ми предстоят големи успехи оттук нататък.

това са отношенията с хората около мен – семейството, гаджето ми, приятелите, колегите на работното място. Стремя се да подбирам хората, с които прекарвам повечето си време и се старая да не и разочаровам и доколкото зависи от мен, да ги правя щастливи. Изглежда, че засега се справям..

Неуспехът за мен е ситуация, в която не съм положила достатъчно усилия, за да взема максималното от нея, т.е. резултатът е зависил от мен, но аз не съм се справила. В момента не се сещам за друг неуспех освен при кандидатстването ми в университета преди 4 години. Тогава се представих зле на изпита по история в СУ и не успях да се класирам в специалността, която исках. Затова се записах в НБУ.

Сега не съжалявам и може би от перспективата на времето и наученото, това ще се окаже също успех. В НБУ имах много възможности, които не бих получила в друг университет. Затова сигурно сега бих избрала НБУ целенасочено, а не по неволя, както тогава (смее се).

До този момент се справях с лекота в гимназията. Може би не осъзнавах, че в университета нещата стоят по-различно. Пък и тогава бях влюбена, май това беше основната причина да не мога да се съсредоточа върху учебниците за кандидатстудентските изпити (смее се).

Разговаряхме за това какви са нейните успехи през последните две години, какви са неуспехите ѝ, в какви ситуации е изпадала и как и какво и е давало сили да се справя и да върви устремно напред.

Моника е от София. Малко преди да стана на 20 години напуска дома си, причините няма да коментирам. Родителите ѝ спират всякаква финансова помощ. Събитието е случва лятото втори за трети курс, когато тя е студентка в СУ. Живее първоначално при познати нейни колеги, след това започва работа в “Кол център” и си взема квартира – стаичка при възрастни хора, за която плаща 150лв. тогава. С идването на учебната година Моника не прекратява образованието си точно обратното дава всичко от себе си за да продължи да бъде отличничка, не споменах но взема стипендия за отличен успех вече втора година. Съчетава отлични резултата в университета с отлично представяне във фирмата в която работи и скоро започва да се радва и на по високо заплащане

за което “Така мечтах”, казва тя. Моника е доволна от живота който води “Справям се много трудно, но успявам” казва тя и допълва “Гордея се е това, което съм, въпреки, че много мой колеги ме превъзхождат и в СУ и в работа ми” Разказва, че нищо не е получила готово в живота си в момента също не го получава, но е уверена, че успее, тъй като до момента винаги била успявала да се справи с трудностите. Въпреки че няма “никакви” постижения, тя се смята за много успяла до момента. Коментира, че малко хора на нейните години, сега тя е на 23, живеят без никаква финансова подкрепа от близки и много малко били тези които виждали “розовия свят”, така тя определя света в който иска да живее и вярва че ще живее, светът заради който се бори. Тя, сама поема разходите си за всички ежедневни битови консумативи до дискотеки. Все още живее при старците от преди две години с тази разлика че наема вече и е 230лв. Тя харесва пенсионерите, разбират се добре, взаимно си помагат и те заместват семейството което тя няма – не по нейна вина.

Първо ще напиша за успех, който е преживяла моя приятелка. Тя е на 25 години и е от София. През последните седем месеца се премести да живее в град Русе и от тогава не се бяхме виждали. Един ден се видяхме и седнахме на кафе. Определено бяхме доста развълнувани от срещата, имахме да си казваме доста неща, които са ни се случили. Говорехме си за най-различни теми, докато в един момент отворихме темата за успехите, които сме преживяли през последните месеци, в които не се бяхме виждали. Аз реших да я попитам дали има нещо специално, което е преживяла или някаква случка, която за нея е постигнат успех. Тогава тя ми каза: „ Откакто отидох да живея в град Русе, трябваше да премина през много трудни моменти, но го направих с една единствена цел – да се науча как да бъда самостоятелна и да се справям сама в живота. Предимството, което имах беше, че не ми се налагаше да търся квартира, а можех да живея при братовчедка ми. Обаче имах един доста сериозен проблем – нямах работа. Хората, които бяха около мен ми казваха, че е доста трудно да си намеря работа, освен ако нямах никакви връзки, както е на повечето места. Този факт много ме притесняваше и бях на ръба да се откажа и да се прибера в София. Тъй като аз съм голям инат все пак исках да се пробвам някъде, макар че беше почти невъзможно, защото дори нямам висше образование.” Какво стана, как премина през този неприятен период? „ Ами беше доста тежко в този момент от живота ми, но понякога както казват хората всяко зло за добро. Един ден съвсем случайно минах покрай магазин за детски играчки. На вратата имаше обява, че търсят продавачка. Влезнах вътре, а там имаше една любезна жена, с която проведохме разговор за това какво трябва правя. Тя взе мобилния ми номер и каза, че ще ми се обади в случай, че ме одобрила за работата. Тръгнах си от там и бях почти сигурна, че дори няма да се обади.” Какво стана, не ти се обади, нали? „ Напротив, след три дни вече бях назначена на работа в детския магазин. Може да не е кой знае каква работа, но за мен това наистина беше голям успех, защото можеше да остана без никаква работа. Най – много се зарадвах, че имах късмет и успях още от първия път да получа работа.” А сега с какво се занимаваш, още ли работиш там или намери нещо по – добро? „ Аз съм доволна от работата си и не съм търсила друга. Ако шефката ми не беше този страхотен човек и да ме пусне една седмица отпуска, сега нямаше въобще да се видим.” Така приключи разговора за успеха, който е преживяла приятелката ми.

Следващата история, за която ще напиша е за мой приятел, който е на 25 години и пак е от София. Преди един месец той преживял случка, която за него е била голям неуспех. След като разбрах за това нещо му се обадох и се уговорихме да се видим, за да ми разкаже какво точно се е случило. В деня на срещата той ми сподели следното: „ В момента аз работя като механик по колата на един много известен състезател. Миналия месец ни предстоеше много важно състезание във Велико Търново. Преди известно време пак бяхме ходили там и се класирахме на второ място. Сега имахме за цел да застанем на първото място. За две седмици аз и още двама мои колеги имахме за задача да направим всичко възможно колата да е в перфектно състояние, за да няма проблеми по време на състезанието. По цял ден, понякога дори и до късно през нощта ние стояхме в сервиза и работехме върху колата. Сменихме накладките, гумите, амортизьорите, маслото и какво ли още не, за което няма смисъл да ти разказвам, защото все пак си момиче и едва ли се вълнуваш толкова много от коли. Общо взето знаехме, че колата е в изправност. Състезанието беше една неделя сутринта, а ние заминахме в петък, за да може събота през деня да има повече време за подготовка на пистата, на която щеше да се проведе състезанието. В най – голямата жега ние се занимавахме с колата, вместо да пием бирички някъде. Дойде и момента на състезанието. Всички се молехме да мине успешно и естествено се надявахме за първото място.” Какво се случи, защо си толкова разочарован, пак ли се класирахте на второ място? Той отговори: „ Напротив, стана нещо сто пъти по – лошо, това беше най – ужасното нещо, което ми се е случвало от както се занимавам с тази работа. Нямам думи да ти опиша колко зле се почувствах. Не трето място, не второ, проблема беше, че в момента, в който обявиха старта, колата тръгна, измина около 500 метра и изгасна. Повече не можахме да я запалим и това беше финала за нас. Не знам какво стана, дали от лош късмет или от това, че нещо бяхме объркали по колата, но състезанието за нас приключи още преди да е започнало. Беше много неприятен момент за целия ни екип и постоянно се обвинявахме, че не сме били подготвили колата както трябва. Не знам след този гаф дали ще имаме желание да ходим на следващото състезание. Дано скоро да го преодолеем това неприятно изживяване и да съберем смелост, защото мечтата ни да се класираме на първото място, все още не е изчезнала. Все пак хората не трябва да се отказват от мечтите си дори и след големите разочарования.” Така приключи историята за неуспеха на това момче.

Събеседникът ми,изтъква неща,които са сходни,поне според мен за повечето млади хора.

На въпроса,каква е неговата цел или цели,той отговаря,че на първо място в дадения момент е да завърши образованието си/висше/,като по този начин то ще му даде възможност да работи в добра,престижна компания с достатъчно добро заплащане.

Не само заплащането,обаче е водещо, а кариерното развитие и издигането,колкото се може по-нависоко в йерархичната стълбица,защото служебното развитие и получаването на висока длъжност е бъдеща гаранция и за установяването на такова подобно място и в друга подобна фирма,при положение,че би искал да работи в по-престижна такава.

Според него,си заслужава,човек да учи в чужбина,при положение,че има такава възможност,защото това увеличава периметъра на неговите възможности да работи в международни компании.

Заслужава си, още, човек да има и второ висше образование, ако това със сигурност би му осигурило още по-големи възможности.

Що се отнася до срокове, за постигане на цели, няма такива.

Завършването на образование, реализирането в дадена професионална област, създаването на семейство са най-важните успехи в живота.

Неуспех би било, човек да не може да се развива професионално, да получава ниски доходи или да не може да работи по специалността си.

...жена на 25 години от гр. София, която на въпроса ми «Разкажете ми за събития или ситуации от вашия живот, които оценявате като успешни или неуспешни?», разказа следното: «След завършване на гимназия кандидатствах в Софийския университет българска филология. Темата на конкурсния изпит беше за поезията на Христо Ботев. По моя преценка бях много добре подготвена, но за съжаление не получих добра оценка и не ме приеха. Разочарованието ми беше много голямо. Бях силно разстроена. Изживях го много трагично. Кандидаването беше един провал за мен и сериозен неуспех. Но след като се отърсих от усещането ми за «трагедия» този неуспех ме мобилизира. Започнах сериозна подготовка и на следващата година кандидатствах отново. Този път получих много добри оценки и ме приеха за студентка в СУ. Опитът беше успешен.»

Вторият ми събеседник е жена на 28 години, която ми разказа следното:

«Като успешно в живота си преценявам едно мое пътуване. Преди 2 години предприех едно доста рисковано и авантюристично действие. Разочарована от живота и поради финансови затруднения реших да заминах за Испания. Не познавах никого там, не знаех и дума от езика, разполагах с много малко средства, но за две седмици успях да си намеря работа и живях там една година.

Друг голям успех за мен е, че сама отглеждам дъщеря си. Въпреки задълженията ми на майка, работя и успоредно с това завърших бакалавърска програма, сега пиша магистърска теза.

Не успях да създам нормално семейство. Разделих се със съпруга ми преди 5 години и от тогава отглеждам сама дъщеря ни.»

Третият ми събеседник е мъж на 22 години:

«Не се е случвало нещо особено в живота ми. Общо взето всичко върви доста монотонно. Нямам никакви сериозни успехи или неуспехи, но все пак за сега отчитам професионалната си реализация като неуспешна. Завършил съм техникума „Вилхем Пик“, не кандидатствах в университет, но в професионален план не успях да се реализирам, защото не работя по любимата си специалност.»

Четвърти събеседник, жена на 30 години:

«Като най-успешно събитие в живота си досега оценявам факт, свързан със здравето на детето ми. След дълго и тежко боледуване, на детето ми беше поставяна точна диагноза. Последва лечение, което доведе до оздравяването му. Безкрайно съм щастлива и за мен това е най-големият ми успех.»

В заключение бих могъл да обобщя, че повечето млади хора преценяват като успех предимно приемането им в университета и получаването на образование

от по-висока степен, успешното му завършване, както и професионалната си реализация.

Първият ми събеседник е жена на 36 години от гр. София, която на въпроса ми «Разкажете ми за вашата цел, какви планове имате и за колко време напред ги обмисляте?», разказа следното:

«Преди няколко години си бях поставила за цел да отида да работя и живея при моя приятелка в Израел. Целта беше дългосрочна. Не я постигнах, защото трябваше да се грижа за малкото си дете. Не съм се отказала да преследвам целта си, но само малко съм я отложила във времето. Надявам се, когато детето поотрасне да опитам да осъществя тази си цел.»

Жена на 28 години:

«Не си поставям много дългосрочни цели. По важно за мен е да съм наясно точно какво искам. Най-важната и мотивираща цел в живота ми е да отледам и възпитам добре дъщеря си. Нищо особено, но това е. Иначе във въображението си човек мечтае за какво ли не, на нищо не планирам, а ги приемам само като мечти. А кой знае може и мечтите ми някога да се сбъднат.»

Трети събеседник, мъж на 22 години:

«Исках да кандидатствам и да завърша висше техническо образование. Извънредни обстоятелства в живота ми наложиха да отложя осъществяването на тази моя цел. Не съм се отказал да я реализирам. Но явно всичко ще се случи напред във времето. След случилите ми се събития, вече като че ли не смея да чертая пред себе си никакви далечни перспективи. Планирам нещата се в период до седмица напред.»

Жена на 28 години:

«Не си поставям дългосрочни цели, по-скоро касаят органозацията на служебната работа и семейните дела. Правя планове за не повече от 2 – 3 месеца напред. Например, старая се да планирам и организирам предварително времето си през отпуската, къде и как да почивам. Стандартни неща.»

Петият ми събеседник е мъж на 23 години, студент:

«След като завърших гимназия не кандидатствах, а започнах дребен бизнес, но средствата ми все недостигаха. После реших, че не е зле да продължа образованието си и още в началото, след като ме приеха за студент си поставих за цел да отида на студентска бригада в САЩ. Исках да спечеля някакви средства и да разширя дейността си. Дори избрах едно не толкова привлекателно място като Аляска, само защото плащат повече. Преследвах целта си цяла година и тя вече е почти реалност. След завръщането ми предстои да осъществя и останалите си намерения. Дано всичко приключи успешно.»

2. Анализи на младите за самите тях, за политиката и живота

Млади хора

От проведените събеседвания, младежките ценности са почти еднакви. Ключови думи са: реализация, добро образование, доходи, заплащане-високо-ниско, издигане в йерархията, кариера, евентуално образование зад граница, .

Човекът не е консервативен, по-скоро са отнася към практичните хора или към хората с глобалистично мислене, тъй като света става глобалистичен.

Прагматизъм, рационализъм са неща, които присъстват в начена на мислене на дадения човек.

Стабилните норми са именно в основата на прагматичното или практичното мислене, най-вече относно начина на развитие, както в личен, така и в слежебен план.

Егоизъм, егоцентризъм не се наблюдава, поне на този етап, но е възможно в хода на времето, поради високите си цели, човек да прояви егоизъм или егоцентризъм, като чисто психологически ефект.

Според поставената ни задача трябваше да проведем разговор с няколко млади хора, наши приятели, връстници и да представим техните разкази-отговор на поставените две задачи:

Като цяло впечатлението ми от това проучване е, че хората не са склонни да споделят елементи от личния си живот, например, както в случая: успехи и неуспехи, лични планове и др. Като че ли това за тях е запазена лична територия, в която не обичат да допускат външни хора. Затова отговорите им са доста лаконични, а и доста трудно се съгласиха да споделят нещо.

Но все пак това, което прави впечатление е следното:

По първия въпрос: «какво смятат за успех или неуспех в живота си», почти всички мои събеседници оценяват като успех приемането им университет и възможността да получат по-високо образование, а като неуспешно събитие в живота си оценяват това, че не са приети за студенти или нямат добра професионална реализация. Това е посочено като основен успех или неуспех при трима от моите събеседници (1, 2 и 3). Това може би се дължи на факта, че разговорите са проведени с млади хора и в този период от живота им образованието е едно от най-важните неща.

Прави впечатление, че жените отчитат като успех факти, свързани с отглеждането, възпитанието и здравето на децата им, а като неуспех това, че не са успели да създадат «нормално семейство» - както е оценила втората ми събеседничка; а при четвъртата ми събеседничка «успешното диагностициране и здравето на детето» ѝ са нейният най-голям успех. От разказите на тези две жени можем да направим извода, че жените смятат себе си за водещи и поемат отговорността за стабилността на семейството (не успях да създам нормално семейство) и грижата за потомството (Най-важната и мотивираща цел в живота ми е да отгледам и възпитам добре дъщеря си).

Втората ми събеседничка смята за голям свой успех справянето ѝ сама в чужбина, от което бихме могли да направим извода, че в съвременния свят хората и особено младите, стават все по-независими и самостоятелни и търсят различни начини за справяне в живота.

По втория въпрос: «каква цел поставя пред себе си събеседникът, какви планове има и за колко време напред ги обмисля», получените отговори са доста разнообразни.

Целите, които си поставя всеки събеседник са различни: за завършване на висше образование; за работа в чужбина; да отгледа и възпита детето си; за разширяване на бизнеса. Това показва, че за различните хора приоритетите са различни, а оттам и целите им.

Някои от събеседниците ми планират нещата си за години напред и не се отказват да преследват целите си, независимо от сътресенията и обратите в живота. А други, като че ли не смеят да чертаят пред себе си дългосрочни планове. Някои правят това поради разочарование от извънредни житейски ситуации (например, събеседник 3), а други не обясняват защо (събеседник 2). От получените отговори не могат да се направят никакви обобщения дали жените или мъжете си поставят по-дългосрочни цели, защото при всеки нещата са строго индивидуални.

В заключение бих могъл да кажа, че в това изследване като цяло се забелязва, че всеки човек, включително и моите събеседници, имат някаква своя цел към която всеки се стреми, и която го мотивира в живота, независимо от това дали е дългосрочна или е начертана за по-кратък период. Всички са оптимистично настроени и се надяват да осъществят това, което са замислили.

Определено младите хора, с които аз съм разговаряла и наблюдавала се интересуват от музика. Това е чиста случайност, но е факт. Не бих казала, че по-старото поколение не се е интересувало от музика, дори напротив имайки предвид големите прегради стоящи пред тях по време на социализма за всякакъв тип информация, музика и филми със западно влияние, те пак са успявали да разменят плочи и да се събират на вечеринки.

Пред днешното поколение младежи тези бариери не съществуват и достъпа до всякакъв тип музика е многократно улеснен с достъпа до интернет пространството. Може би намирането на хубава музика сега не е така силно ценено както преди време, но едно е същото и ще продължава да бъде такова – музиката ще събира много хора на едно място, които да се забавляват. „Музиката е една хармонична връзка между всички живи същества.”

Това което ми прави впечатление е, че няма никакви пречки пред младежите да посетят някакво музикално събитие. Каквато и да е цената на билета, колкото и да е далеч концерта, всеки е готов да преодолее трудностите, за да бъде там. Няма агресия в поведението на младите, няма неприязън към останалите посетители, като между отбори например. Всички са положително настроени и обединени под звуците на музиката.

Всички тези хора посещаващи концерти във всякакъв случай не са еднакви като социален статус, образование, та дори и разбирането им за живота. Но те намират общ език с движенията на танца и ритмите на музиката.

Във вторият ми разказ виждаме, че музиката е само път към същинският успех на това момиче. Тава е поводът, тя да се изправи пред родителското тяло и да пречупи оковите на детството си като показва, че тя вече е една млада жена, която би могла да поема отговорности и да взема решения сама. Като най-хубавото е, че това не е в противовес на семейството и, а тя е доказала себе си и е спечелила доверието им. Вече спечелила първата си житейска битка тя, печели фундаменталната увереност и имунитет към не малко препятствия предстоящите в живота.

Всички ние трябва да бъдем водени от стремежът ни към успех, но реалният, достижим успех. Когато се сблъскаме с неуспехът, което е неизбежно, това да не ни фрустрира прекалено много и да ни превръща в девиантни личности, а да ни прави по-силни и целенасочени в живота, който живеем.

Всеки човек е различен, млад или стар всеки избира някакъв начин на поведение и го следва през живота си. За съжаление обаче младите днес са направили доста неподходящ избор. Повечето млади хора се държат меко казано доста неприлично. Може би това идва от възпитанието им, или от средата в която се намират-не знам, не мога да кажа, но наистина поведението им е недопустимо, това е лично мое мнение. Крещят, блъскат се, обиждат се, може би по този начин се опитват да привлекат внимание, но смятам, че това е доста неправилен подход. Разбира се има възпитани млади хора, които се съобразяват с това къде се намират и се държат нормално. Тези хора обаче се срещат доста по рядко, преобладават тези, които си мислят, че предизвикват възхищение с псувните си и крясъците си. Преди наблюдавах това поведение повече при момчетата, но напоследък няма разлика и в поведението на момичетата. Дори понякога момичетата се държат доста по-арогантно.

Е- това е днешната младеж едни са възпитани и добри, други не чак толкова, трети нямат и понятие от това какво означава нормално поведение.

Тъй като не съм описала всеки един от разговорите ни, ще ви се наложи да чуете моето мнение и преценка, защото няма как от един описан разговор да се разбере това, което ще видите по-надолу.

Нека първо да кажа, че събеседникът ми има изключително интересно минало. Както се казва е тръгнал от нищото, буквално от нищото, от мизерията и мръсотията. Благодарение на находчивостта си, на добрия си характер, който е и благоприятствал за създаването и запазването на множество връзки и контакти- днес той е много над средното ниво на българина- не само финансово, но и като социални контакти.

Мога да изброя множество ценности и личностни качества, защото събеседникът ми е изключително интересен като човек, но вероятно следните се открояват:

- Точност
- Съобразителност
- Щедрост
- Изключителен бохем
- Оптимист, радващ се на живота и гребящ от него с пълни шепи
- Широко кроен
- Адаптивен
- Авантюрист, който обича да пътува

Има още много, но вярвам, че ще е излишно да ги споменавам

Всички млади хора, с които разговарях, са образовани или са в процес на завършване на висшето си образование. Те са позитивни и амбициозни, винаги търсят по-добрите възможности за развитието си.

Впечатление ми направи, че за тях професионалното израстване е изключителна ценност. Кариерата, изкачването нагоре, постигането на професионални успехи според тях са гаранция за лично щастие и им носят самочувствие на успели хора. Според мен този акцент се дължи на факта, че

всички те в момента правят своите първи стъпки в професионалните сфери, в които искат да се развиват занапред. Пълни са с ентузиазъм и амбиции да се докажат. Като че ли професионалният успех е най-големият приоритет в плановете им за бъдещето.

Някъде се промъква и темата за личния живот, но ми се струва, че тя остава на заден план на този етап. Като цяло създаването на семейство и дом вече се планира по-целенасочено, координира се с плановете за кариера и обикновено се осъществява по-късно в сравнение с предишните поколения в България.

Образованието представлява голяма ценност за интервюираните млади хора. Те споменават успешното придобиване на квалификация като повод за гордост и го оценяват като съществен успех в живота

Както личи от някои интервюта ценностите на младите еволюират и се насочват към пазарните условия и глобализацията. Постепенно старите ценности и на патриархалното, и на социалистическото общество отстъпват място на една нова консуматорска парадигма, която не е съвсем ясно къде може да доведе. Стига се до там, че хората губят всякаква мярка и не се свенят да напомпат егото си с часовник за 30 000 лв. Парите се превръщат в самоцел. Трябва все пак да се отбележи, че такава крайност е по-скоро изключение и все още традиционното мислене е доста силно. Вероятно хората предпочитат да заложат стратегията си на изпитани схеми отколкото да търсят авантюристични начинания, които са по-рисковани. С други думи тук личи консерватизма на българина.

Интересното е, че повечето си поставят съвсем човешки амбиции и не се реят в облаците. Много от тях са взели поука от уроците на живота и не искат да повтарят стари грешки.

Не бързат да създават семейство, а тези, които са го направили виждат какви са икономическите и брачните трудности, и как те влияят на мечтите им.

Типично за млади хора, мнозинството са оптимисти и вярват в “светлото бъдеще” ако не в обществен, то поне в личен план.

Младите неизменно следват темповете на глобализацията, макар и с по-бавна крачка.

Политика – избори

Разполагаме с отговорите и мненията на 15 събеседници, обединени около четири въпроса, касаещи тяхното участие и отношение към изборния процес в България. Не можем точно да определим каква е тяхната принадлежност по: възрастова група, пол, професия и партийна ориентация, защото това не е изрично цитирано в интервютата, а е посочено само в няколко от случаите. Тези типични за едно по-обстойно изследване показатели са необходими за обобщаване на данните от различните групи и за анализ на получените резултати, който да хвърли светлина върху преобладаващите тенденции и спецификата в изброените групи.

Да се насочим към конкретните въпроси зададени в нашите интервюта. Първият от тях е в какви избори е участвал нашият събеседник? Отговорите са следните: осем участват редовно в изборите, макар че някои от тях изказват мнението, че собственият им глас има незначителен принос за крайния изборен

резултат. Останалите седем имат в различна степен негативно отношение към изборите. трима са участвали в предишни години, но впоследствие са се отказали да гласуват, двама са упражнили само по веднъж правото си на вот, откакто са го придобили след навършване на 18 години, а други двама никога не са се явявали пред изборните урни. Оказва се, че половината от събеседниците понастоящем не гласуват и нямат никакво намерение да променят електоралното си поведение. Обратно Това естествено води към. В повечето от отговорите се забелязват предпочитания за мажоритарен вот. Събеседниците ни изтъкват това, защото при мажоритарния вот се визира конкретен политик, на когото може да се гласува доверие, но същевременно да му се потърси персонална отговорност, когато предизборните обещания не се изпълняват. В разговорите се изразява мнението, че когато се гласува за листа отговорностите се размиват, прехвърлят се от един политик на друг, от една институция на друга. В случай на. В крайна сметка обаче ефектът е минимален или дори няма никакви качествени подобрения при решаването на проблемите било на държавно или местно ниво. В едно от интервютата имаше едно по-нестандартно изказване в потвърждение пак на мажоритарния принцип, а именно, че дори когато анкетираният е гласувал за листата на дадена политическа формация, се е ръководил преди всичко от личностните качества и изяви на водачите на тази листа, а не толкова от политическите си симпатии. Според него в напредналите държави се наблюдава процес на деполитизация и следователно по-важно ще бъде в бъдеще и за България, не коя политическа сила да управлява, а кормилото да бъде поверено в ръцете на хора можещи, знаещи, честни и отговорни.

Вторият въпрос е относно ситуацията и обстановката в деня на гласуването. Тук отговорите поразително си приличат. За последните 5-6 години почти никой не си спомня нещо, което да го е впечатлило в изборителните секции, намиращи се най-често в кварталните училища или по пътя към тях. Преобладава мнението, че възрастните хора са по-стриктни и отговорни в присъствието си пред урните за сметка на младите. Друго характерно в отговорите са спомените, че Третият въпрос – сравнение между различните избори: парламентарни, президентски, местни, за евродепутати. Нито един от събеседниците не е дал мнение или опит за сравнение за различните видове избори. Косвено от някои изказвания може да се направи извода, че президентските и местните избори са по-запомнящи се и следователно са били по-важни за тези избиратели, които ги споменават. Даже имаше двама от респондентите, които са гласували само един единствен път, единият за президент, а другият за кмет. Обосновката на младата избирателка, участвала инцидентно в кметската надпревара в столицата е в мъжкия чар на Бойко Борисов. Това означава, че за подобен тип избиратели, политическият елемент е далеч назад в приоритетите и отново на преден план излиза предпочитанието към конкретната личност, без значение от партийната принадлежност. Друго, което може да се констатира в отговорите по този въпрос е споменаването на изборите за евродепутати, което се среща само веднъж във всичките интервюта и то там, където събеседникът изрично упоменава, че участва винаги във всички видове избори. Всъщност това е логично ако си припомним рекордно ниският процент на участие именно в тези първи по рода си избори у нас.

За последния четвърти въпрос – мнение за изборите, вече се очертаха преобладаващите виждания и разбирания от страна на участниците. Тук искам

да се спра на няколко изказвания, които ми направиха по-силно впечатление. Първото е на мъж на 45 години, който казва че гласува винаги на избори, дори когато има други планове и задачи в изборния ден. Този редовен избирател успява да се организира и да отдели време за да изпълни гражданския си дълг, но това което ме учуди е невъзможността му да мотивира семейството си, жена си и сина си, да последват неговия пример. С други думи гражданската ни отговорност не трябва да се изчерпва само с личната ни ангажираност, но и с възпитаване на такава в близките ни хора. Позицията един глас повече или по-малко е без значение – води до изкривяване на реалното статукво в обществото. Обратният случай беше описан в едно от следващите интервюта. Мъж този път на 57 години, член на БСП. В деня на изборите пътува до околните села, откъдето качва в автомобила си няколко баби, за да ги придвижи до изборните секции, където те разбира се ще пуснат червената бюлетина. В цялата случка не става много ясно дали тези баби са убедени привърженички на БСП и човекът им прави услуга, за да могат по-лесно да се придвижат или историята намирихва на явлението „купуване на гласове“, което трябва да бъде отстранено колкото се може по-бързо и по-безкомпромисно. Третото интервю, което ме заинтригува е на млада жена, живееща от години в Съединените щати, но която с желание е пропътувала доста километри, за да е съпричастна макар и отдалеч в развитието на политическите процеси в България. Вероятно Накрая като обобщение мога да цитирам мнението за изборите в повечето от интервютата. Бих искал да завърша с думите на един от събеседниците: ”Давам гласа си, но не очаквам интензивни промени в политическия, икономическия или социалния живот в България.” Около последната фраза можем да обединим отношението към изборите днес на средностатистическия българин или по-точно на този, който все още не пренебрегва окончателно правото си на вот.

Въз основа на разговорите, които проведох, стигнах до някои много важни заключения, касаещи въпросите, които дискутирахме.

От всичко казано и изписано дотук, аз мисля, че времената, в които живеем днес, са времена на празни обещания и илюзии. Това го мисля аз, мислят го и другите млади хора в България, мислят го и хората, имащи възможност да си направят сравнение и съпоставка на понятията „ преди” и „ сега”.

Всички говорят колко важно е младите хора да гласуват и, че нещата зависели от тях. За съжаление с времето аз съм останала с друго впечатление, както и много други мои връстници. На всички избори винаги отивам пред избирателната урна с едно единствено желание – аз и хората около мен да живеем по – нормално, да се чувстваме добре в собствената си държава, обаче всеки път оставам разочарована.

Смятам, че Ако хората на възрастта на майка ми преди са гласували и са се интересували от политическия ни живот, то май вече не е така. А колкото до младите хора в България – там всичко е една загубена кауза. Дискутирах темата и с други мои приятели и те мислят по същия начин.

Мисля си дали на следващите избори ще отида пред урната да гласувам за поредния парламент, кмет или президент..... май не!

Като цяло мога да кажа,че политиката остава на заден план в живота на българина.Отдава се значение на далеч по-важни неща в личен план.И във медиите и във всекидневието се забелязва тази тенденция.В медиите

политиката ни се представя по различен начин от действителността. Там всичко в преработено и представено, така както трябва да бъде. От разговора с моя връстник разбрах, че и него не го вълнува кой знае колко политиката. И не само него с всички мои приятели много рядко си говорим за политика и какво се случва в държавата. И това се случва, но повечето пъти са празни приказки и просто си чешаме езиките. Не знам кои са хората, които наистина се интересуват и тревожат за състоянието на политиката. Политиката присъства във всекидневието на българина, дотолкова, доколкото да си прочете вестника и да изгледа новините, а това далеч не е достатъчно. Друго, което ми направи впечатление от разговора и с двама бе, че са на мнение, че От разговора за политика с връстник, става ясно че събеседника ми съди за изборите, по тези които са протекли в Дупница. Според нея още преди да е гласувал човек – се знае кой ще спечели. Събеседника ми споделя още, че гласува, защото я карат да го прави. Казва и че като ходи – пуска празна бюлетина.

След това използва нецензурни думи за политиката. На въпроса ми кои политически имена най-често чува, тя споделя - Бойко, Първанов и Сергей – след това се засмива – че и други имена чува, но тези са и по симпатични. Заключение, е че младите хора, много, много не се интересуват от политика. От разговора ми с по-възрастен човек, научих повече за отношението му към политиката. Човека си е направил регистрация в сайта на Битиви, от където всеки ден му изпращат имейли с водещите новини накратко. Ако той се интересува, може да отвари линка и да се запознае по-подробно. По този начин той сам избира кои политически новини да прочете.

Визирайки медиите за четвъртата власт, дали просто това не е политическата власт с друг образ, визия достъпна и по-лесно възприемаща се от масите. Определено политиката слага ръка върху свободата на медийното слово, като унищожават свободното слово, отклонявайки вниманието от реалността, истината и фактите.

Да, политиката е силно вплетена в нашият живот под една или друга форма, но въпросът е дали ние искаме да бъде така и дали и` имаме доверие или се опитваме всячески да и` избягаме.

Участието на нас гражданите в политиката е чрез изборите, но в последните няколко години, когато това да гласуваш е право на свободен избор си проличава отношението на обществото към политиката и политиците. Ние гласуваме за определени хора, на които вярваме и имаме доверие, но те след като придобият власт ни разочароват и разочароват отново.

Когато Николина разказваше за изборите, сподели че Властта в политиката е същата като във „Фермата на животните“ на Джордж Оруел - идеологията на политиците, която обслужва много повече техните собствени интересите, отколкото на масите.

Това се доказва и повтаря с всички следващи избори, което отказва хората от тяхната активност, както сподели и Вяра в нейният разказ. Тя е убедена, че изборите се манипулират и в такъв случай с нейният или без нейният глас всичко е предрешено. Вярата на хората остава излъгана и дори да спечели „нашият“ кандидат, той би станал като всички останали политици вкаран в матрицата на системата.

Отношението ми към този разказ е двузначно. Имам чувството, че преиграва. От една страна долавям резервираност и дистанция, стремеж да се разграничи

от образа си преди и след заминаването си. На другия полюс е възхищението ми от избора ѝ.

Моята събеседница е млада образована жена, с висше образование, висока и симпатична, облечена в стил милитари- младежки. Работи в една лаборатория където изследват мишки. Това е информацията, която съм получила от нея. Дали тази дейност е под или над очакванията ѝ?

Не зная, мисля че не иска да говори повече, все пак аз съм лаик в тази област! През цялото време на нашия разговор имам чувството, че иска да ми покаже колко е променена, но промяната идва от това, че трябва да разчита само на себе си. В България може да разчита на близките си, но там в „като европейски град“ както определят Бостън може да разчита само на себе си. Разговаряме тук на българска земя, но усещам дистанция, тя се държи хладно. Мислех, че ще бъде изпълнена с повече впечатления и разкази за нещата отвъд океана: архитектура, музеи и всичко, което една различна култура може да провокира, но явно няма време за това. Тя не се оплаква от нищо, дори ми се похвали, че там има миялна машина... Дали е променена наистина – не, тя иска да бъде друга, но там където никой не я познава. Теорията ѝ е, че трудностите днес, са залог за успеха утре. Не се и опитвам да оспорвам нейното мнение, защото предпочитам да слушам и да гледам. В поведението ѝ няма показност от типа „вижте ме“ или нещо подобно, тя крие това, което чувства, защото емоциите нямат място в света, който е избран. Дори и да има трудности няма да се оплаче. Опитва се да ми внуши, че е променена, а може би просто е пораснала. Още една изгубена душевност за сметка на какво, не знам. Бъдещето ще покаже дали всичко това си заслужава и цената, която плаща човек. Дори и там европейското е синоним на ценност, но страната на неограничените възможности затваря кръга на нашите търсения, до едно единствено действие, в това човек да оцелее на всяка цена.

От разговорите които проведох с един по-възрастен човек и един мой връстник относно гласуването на избори мога да заключа следното.

Моята събеседничка не знаеше нито кой кандидат от коя партия е , нито какво обещава. За нея всички са еднакви, а целта им е собственото им облагодетелстване. Поради тази причина тя предпочита да не гласува и за нея това не е важно.

За съжаление или не, това е действителността на моите събеседници. За едни гласуването е най-важното, за други е една безсмислица.

Докато социолози, политолози и PR агенти се интересуват от политика чисто професионално и следят всяка стъпка на политическия живот в България, в живота на един евентуален гласоподавател нещата стоят по друг начин. Обикновенните хора се интересуват от политика и политици на едно ежедневно, свързано с бита ниво. Те искат политика да им свърши работа- да им оправи канализацията, да не им спира тока по празници, да им запълни дупките по пътя за работа. За това те гласуват. Хората са като радари:

Определен политик казва: „Аз ще оправя околоръстното шосе, ще оправя дупките по пътищата.“

И хората: „А, ето за кой ще гласувам.“

Друг политик: „Аз ще увелича пенсиите“

Някоя баба: „Ето, за това девойче ще ида да гласувам.“

Това е..... хората се интересуват от политика до толкова, до колкото тя ще влезне в ежедневието им, живота им и ще оправи някой и друг проблем.

В така представените интервюта от колегите, ми правят впечатление няколко неща, които не ме изненадаха по никакъв начин, защото и моите наблюдения отидоха в подобна посока. Първо, младите хора масово се чувстват дистанцирани от политиката, те не се интересуват от нея, нямат усещането, че може да повлияе пряко на личния им живот. Една от интервюираните казва - "Ако не мога да се справя в ситуацията, тогава ще се заинтересувам". Всъщност и мнозинството от българските граждани се политизират именно в моменти на тежка икономическа и социална криза – 90-91 г. и 96-97 г. Едва когато всеки индивидуално почувства и дефинира ситуацията, като тежка, тогава успява да се генерира някаква енергия за социална промяна на базата на гнева. С други думи, докато има поне хляб и сирене, българина не е склонен към особена политическа активност. Това се потвърждава и от Поредица от излъгани очаквания отказва много от по-възрастните от участие в изборите. Разочарованието им обаче ми се струва неизбежно, защото повечето от тях не са имали конкретни очаквания от политиките. Казва се "да живеем по-добре", "България да се оправи", "да ни управлява човек, който да направи всички доволни". Подобни генерализирани очаквания е по принцип невъзможно да бъдат осъществени, защото всеки влага нещо различно в тях, а освен това "винаги може и по-добре". Подобно обобщаване най-вероятно се дължи на това, че хората не познават добре проблемите на страната, което допълнително ги отделява от политиката и не им позволява да подредят ясно приоритетите за себе си. От друга страна това устройва и политиките, които също в голямата си част са слабо подготвени и бягат от конкретика в предизборните си платформи. Нереалистичните очаквания водят до убеждението, че нищо не зависи от изборите, нищо не се променя (България не се оправя) и няма никакво значение кой точно ще управлява.

Чисто политически аргументи липсват и у тези, които все пак упражняват правото си на глас. Това се усеща най-отчетливо в избирателите на Бойко Борисов, които са привлечени от неговата харизма. Привържениците му се аргументират, че им вдъхва доверия, че му симпатизират и им изглежда сериозен човек. Те Гласуват за Бойко, а не за партия ГЕРБ, дори когато изборите не са мажоритарни, а партийни (каквито бяха тези за Европейски парламент и общински съвет). Подобен феномен се наблюдаваше и през 2001 г., когато личното доверие към Сименон II се трансформира в убедителна победа за партия НДСВ, като в огромната си част избраните за депутати дори не бяха известни на гражданите. Една от интервюираните разказва, че на президентски избори гласувала за Жорж Ганчев, не защото считала, че е най-подходящ за поста, а защото и бил най-симпатичен. Отново пълно отсъствие на политически аргументиран избор.

Подобни изявления, граничещи с цинизма, показват липсата на съпротивителни сили у българите срещу статуквото, от което в същото време не са доволни. Те започват да го приемат за даденост, за нещо което не може да се промени, като по този начин стават част от него. Интуитивно търсят "по-малкото зло" в рамките на статуквото, без да са убедени, че нещо наистина ще се промени. Или по-скоро, бидейки убедени, че нищо няма да се промени.

Така може да се заключи, че гражданите са общо два вида – негалсуващите, разочаровани от политиките, които не са покрили високите им, но прекалено абстрактни изисквания ("България да се оправи") и все още гласуващите, които също са загубили голяма част от ентузиазма си от началото на 90-те, но считат

избора за свой граждански дълг и се спират на “по-малкото зло” от всички в рамките на статуквото (“този, който краде най-малко”) или водени от симпатии към конкретна харизматична личност (Жорж Ганчев, Симеон Сакскобурготски, Бойко Борисов).

В днешно време ако трябва да се говори за политика, изникват доста противоречиви мнения. Беше ми доста интересно да сравня мненията на човек, имал възможност да направи сравнение с миналото и настоящото, и с човек, който има възможност да гласува в днешно време.

За целта поговорих с майка ми и с една приятелка по въпросите за политиката, управляващите, партиите и техните лидери.

От разговорите с майка ми става ясно, че По темата разговарях с моя приятелка и се изумих в противоположността на мненията. Според нея

Събраната информация за електоралното поведение на българските граждани ясно показва няколко неща:

. Най-показателно за този процес може да се посочи следното изказване на една от интервюираните:

„Накрая бих искала да илюстрирам колко политизирани сме били в първите години на демокрацията с един факт. През 1991 г. синът ми тръгна на училище в първи клас. Един ден се прибра в къщи и каза, че учителката ги накарала да вдигнат ръка кой са от СДС и кои от БСП. Представяте ли си докъде бяха стигнали нещата?

Сега следя нещата свързани с изборите по телевизията и в медиите, не съм съвсем аполитична, но вълнението ми несъмнено е много по-малко. Чувам за купуването на гласове, за подмяна на протоколи и за какви ли още не нередности, и се питам: докъде ли ще стигнем? Защо не се вземат никакви мерки?“

Разочарованието от политическата система е съвсем очевидно и то дава ясно своите резултати – хората не отиват да гласуват. Нещо повече – някои от тях са убедени, че резултатите са предизвестени и не виждат смисъл от своя глас – нещо немислимо за изборите от началото на 90-те. Това разочарование се прехвърля и към младите, които постоянно слушат за изборите в миналото и правят заключения. А повечето заключения клонят към „Всички са маскири“.

Така виждаме една обща тенденция на упадък, което засилва месианските настроения – много виждат в Бойко Борисов силната ръка, която да пресече престъпността и беззаконията. Повечето обаче не вярват на никакви български политически сили и не е ясно докъде може да доведе една такава тенденция.

Политиката в медиите присъства в ограничен брой всекидневници или по-точно тя не е така застъпена, както е била навремето, например преди 10 и повече години. Това е така, защото хората са масово разочаровани от всички досега изредили се политически партии. Големите надежди на хората не са изпълнени, вследствие на което хората разбраха, че който и да дойде на власт, ще свърши еднаква работа. Предизборните обещания и кампании, колкото и добре да са направени, въз основа на западен опит в политиката, също не оказват достатъчен ефект върху избирателите.

Очакванията на хората относно политиките и политиката, като цяло се свежда в крайна сметка до едно единствено нещо-по-добър живот на всички нива. Ако наистина политическите партии даваха задоволителни резултати в

управлението не би имало значение, дали правителството е тип „тройна коалиция“ или монархия, както е в някои скандинавски страни.

Истината е, че това от което всъщност недоволстват хората и които не осъзнават повечето е, че нещата се оправят но доста бавно.

Като цяло икономиката на страната не е толкова зле, развити са доста туристически обекти, поради което се наблюдава свръхзастрояване на определени курорти и това е още един повод за недоволството на хората, относно въздействието на държавата да остановява по-силен контрол. Вследствие на това, много туристи идващи в България, също се оплакват от презастрояването, което води до отлив на туристи и загуба за българската икономика.

Изборите играят основна роля в политиката, но при все по-малкия интерес от страна на избирателите да гласуват, може би трябва да се въведе задължително гласуване.

Що се отнася до политиците в медиите, хората са свикнали да ги свързват с нечисти сделки, разкриване на досиета и агенти и т.н.

След направените наблюдения и проведените разговори по темата Електорално поведение, спокойно мога да кажа, че според мен политиката освен в медиите определено присъства и във всекидневието на хората. Независимо къде се намираме, дали в автобуса, магазина или някое заведение, малко или много винаги може да се чуят някакви коментари свързани с политиката. В повечето случаи тези коментари се правят от хора на средна възраст или пенсионери, понякога и младите хора също говорят за политика, но мисля, че те го правят несъзнателно.

От разговорите по темата за изборите, аз останах с впечатлението, че не може да се определи точно колко и какви хора гласуват, освен ако не се правят от онези социологически проучвания, на които да се покаже какъв процент хора гласуват и по точните данни за възрастта им. Това, което разбрах е че има много и различни мнения по въпроса за изборите и повечето хора (млади или стари) нямат особен интерес към тях. За едни хора денят на изборите е ден като всеки, а пък за други е изпълнен с възбуждение. Както е възможно един млад човек да каже, че гласува, така е възможно да се чуе и обратното. Същото важи и за по – възрастните хора, един може да гласува, друг да не го прави. Бих казала, че всеки сам си преценява дали иска или не да взема участие в изборите. Има младежи, които разказват, че се интересуват от политика и след като са навършили необходимите години са започнали да ходят на изборите с голямо желание и интерес, а има други, които въобще не се възбудват от това нещо и никога не са гласували. Други пък споделят, че продължават да ходят на избори с надеждата, че някой ден положението в политиката ще се оправи. Има и хора, които не са пропускали избори и когато са гласували за тях това е било нещо като празник. Но като цяло всичко е индивидуално. Според мен това не е нещо, което може да се случи на сила, или се интересуваш и гласуваш, или ти е все едно кой ще управлява и просто не гласуваш. Също така разбрах, че има много хора, които гласуват по задължение. Е такива хора не ги разбирам, чудя се къде ли виждат смисъла в това нещо, те го правят само защото трябвало. По тяхната логика излиза, че всички хора трябва да гласуват, защото така е редно. За да разбере нещо по конкретно за изборите и какво мислят хората за тях, проведох разговор с двама човека. Първо се видях с едно момче, което е на 23 години. Казва се Васил и е от София. За него мога да

кажа, че ми е доста близък приятел, много добър човек, със страхотно чувство за хумор и като цяло има повече положителни, отколкото отрицателни качества. В момента е студент (дистанционно обучение) и работи като маркетинг-мениджър в една фирма за строителни материали. Доволен е от нея, но мечтае в скоро време да направи негова собствена фирма. Той е адски приказлив човек и всеки път като се видим си говорим за какво ли не. Затова нямах никакъв проблем когато му казах, че искам да ми разкаже за последния път когато е гласувал. Дори от начина, по който започна да ми разказва си личеше, че не го прави само защото съм искала да коментираме този въпрос, а по – скоро, защото според мен той е един от малкото млади хора, който има доста голям интерес към политиката. Хареса ми това, че си говореше съвсем нормално, а не ми философстваше за изборите, просто си казваше неговото мнение. Без никакво притеснение от темата и с голямо желание ми сподели, какво си спомня от последните избори на които е ходил. Реших, че ще е най – добре ако седнем някъде на кафе, за да си говорим спокойно. През цялото време ми разказваше с усмивка за деня в който е гласувал, определено се усещаше доста голяма доза удовлетворение най – вече от факта, че е спечелил кандидата, който е искал - Бойко Борисов. Васко беше в много добро настроение и като цяло се получи един интересен разговор от който разбрах, че според него не е важно на колко години е един човек, за да се интересува от политика.

След това проведох другия разговор с Валя, близка приятелка на майка ми. Тя е на 48 години, няма висше образование и работи в бутилираща компания „Горна баня“. По принцип е доста усмихната и разговорлива, но този път през цялото време беше намръщена, а пък аз се чудех, дали е така защото я уцелих в лошо настроение или просто защото темата за изборите и беше неприятна. В последствие разбрах, че не иска да говори за това, защото вече не гласувала и няма какво по специално да ми каже. Разговора беше много кратък, защото тя не помнеше кои са последните избори на които е присъствала, само това, че са били за президент. Като цяло от нейния разказ си направих друго заключение, че понякога хората прекалено се доверяват на това което им обещават политиците и в един момент след като тези неща не се изпълнят те остават разочаровани. Така с течение на годините те се отказват да гласуват, не намират смисъл в това нещо, след като обещанията са напразни.

3. Електоралното поведение и живота „ преди и сега”- устни истории, интервюта и мнения

Преди	Сега
Бай Георги не е доволен от начина, по който вървят нещата в последно време. Изпитва носталгия по отминалите времена, държи на реда и твърдата ръка.	по-малък ентусиазъм за електорална активност, което се потвърждава и от намаляващия процент (средно за България) на участие в следващи избори
преди много години. Всички деца били в униформа, не им се позволявало да напускат сградата, а директора бил много строг, но справедлив.	възникване на недоволство в обществеността от поява на негативни явления в средите на управляващите като корупция, финансови

Прилагали се методите на Макаренко, най-успешните. Децата учели, повечето от тях завършили и висше образование. Дори Вълко Червенков посетил училището, а децата скандирали името му, махайки с ръка от прозорците. После се разпоредил във физкултурния салон да се направи стол за бедни и всички да се хранят там безплатно. Голям човек беше Червенков, спомня си бай Георги. Хаос и безредие царували сега, всеки си правел каквото иска. Даже родителите не смеели вече да си бият децата, пък боят възпитавал, обяснява дядо Георги. С гордост разказва как пердашил сина си, когато разбрал, че бяга от училище, но така го вкарал в правия път, станал човек и се изучил чак до висше. И до днес благославял учителя, който го предупредил, за отсъствията на детето. Нямало вече такива учители. жителството е много добър и ефикасен механизъм за справяне с “навлеците”, които заливат София и не е трябвало да се премахва. Виновен бил Жельо Желев, голям глупак

Баба ми разказа, как преди години това да отидеш да гласуваш е било нещо като „празник”. В изборния ден са ставали много рано, облича ли са се официално, след което са гласували , а след това са отивали на сладкарница да се почерпят. Това е било много важно за нея, защото тя наистина е вярвала в това, че човекът или партията за която гласува наистина ще променят нещо, между другото тя още вярва в това и до ден днешен не пропуска избори. Винаги е знаела точно за кого и за какво дава своя глас (друг е въпроса,че не винаги очакванията и се осъществяват). Тя никога не казва и една лоша дума за тези за които е гласувала, а партийните лидери смята за големи ерудити

изборите, които се провеждали преди

злоупотреби, лично облагодетелстване или просто несправяне със задълженията, практиката е позната - правят се козметични рокади в министерствата и в парламентарните групи носталгичните импулси имат допълнителен мобилизиращ ефект, но факт е, че човек и извън Родината си може да бъде полезен на нея и на близките си, останали там.

днес изборите преминават вяло и скучно, независимо от възможностите да се гласува по убеждение и въпреки разнообразието от партии и кандидати Не си спомням как е било преди осемнадесет години, но знам как е сега и ми е тъжно като се сетя колко приятели са в чужбина и се борят за по – добър начин на живот. Ако управляващите изпълняваха и наполовина от своите обещания, едва ли сега щяхме да виждаме толкова много бедност и немотия. Едва ли толкова много сънародници ще бягат в другите държави.

българинът не гласува, защото му омръзна от напразни обещания и огромни лъжи. Не можем да упрекваме никой, защото се оказва, че не можем да променим ситуацията, въпреки, че се опитват да ни убедят в обратното. повечето хора са изгубили надежда за това да се оправим и може би и оттм идва това,че много малко са заинтересуваните.

Ниската избирателна активност,купуването на гласове и т.н.Има много фактори,които отблъскват обикновения човек от тази сфера на живота.Наистина като цяло мисля,че сме много малко информирани за точната ситуация,за това какво става,къде потъват всички средства,къде е ЕС-питаме се неща,които и самите ние не искаме да разбираме,а дори и да ги разберем едва ли ще променим нещо.

много от нейните познати са престанали да вярват в по-доброто

прехода. Те се отличавали с известна тържественост и украсени избирателни секции, въпреки че се гласувало само за Българската комунистическа партия, събеседничката ми сподели, че изборите повече се харесвали преди, отколкото сега. Според нея изборите преди са били по – добре организирани, вместо комисия от близо 15 човека, се ангажирали максимум 5, с което се спестяват парите на данъкоплатците.

Всички са гласували около 99,8% от населението по негови думи, защото в противен случай не се гледа на теб с добро око. Може в следствие на това да имаш проблеми в реализацията и работата. „Нямаше избор-просто една бюлетина и едни и същи имена“. На въпроса какво е било настроението той ми каза, че е било празнично с песни, танци и музика-такова е било времето.

„Едно време – разказва тя – изборите бяха празник, истински празник“. В денят на изборите, тя и съпругът ѝ са се обличали официално, за да отидат да пуснат гласа си. Този ден се е приемал като голямо събитие в техният живот, осъзнавайки, че им се предоставя възможност да изберат сами президент, а не той да бъде просто даденост, с която те трябва да се съобразят и приемат. Николина разказва, как след пуснатият вот съседи и приятели са се събрали в двора на тяхната къща на голяма трапеза и са спорили и разисквали всяка една подробност около и за изборите. Друга тема на разговор, дори не е могла да проникне в тяхното ежедневие дни наред.

На първите избори – началото на деветдесетте години на XX век, е влизал в много конфликтни ситуации с непознати, а дори и със свои близки приятели. Защитавал е своите убеждения без да нарушава коректния тон. Споделя че тогавашните

бъдеще и това ги отдалечило и от тяхното участие в изборите. Хората дори не знаят и не се интересуват от кандидатите, за които биха могли да гласуват. Това би могло да означава, че вече кандидатите придобиват един и същи образ. Или те самите може и да са различни и да имат огромен потенциал в тях, но системата, в която би им предстояло да влезнат ще ги уеднакви и заличи като отделни личности бореци се за правата на своите избиратели.

Сега обаче не се наблюдава тази тенденция при младите. Днешната младеж, ако мога да я нарека така не се интересува от политика (разбира си има и изключения), или по точно не вярва в нея. Няма значение кой ще дойде на власт-всички са еднакви. Бъдещето е далечно и със сигурност не зависи от политиците и управляващите.

при тези, които гласуват се забелязва едно разочарование, което по техните изказвания се дължи на факта, че политическите фигури, които биват избирани не съумяват да изведат България на по-добри позиции или поне толкова добри колкото избирателите биха желали

В разочарованието и отчаянието си, една част от респондентите заявяват, че вече приемат нормално факта, че всички политици крадат – “който може, нека да краде”. Дори са склонни да подкрепят такива личности – “знам, че и Бойко Борисов краде, но поне влага и нещо в държавата”.

няма голям смисъл да се гласува в днешно време, тъй като един млад човек вече трудно вярва на лъжливите обещания на управляващите ни. Не е нормално да се обещава чудеса, а в същото време хората в държавата да живеят в условията на зловеща инфлация. Животът да е ужасно скъп, а българинът да получава мизерната си заплата на месец. Моята приятелка

„демократи”, той ги поставя в кавички, са го обиждали, праща ли са го в Сибир, дори при запалването на партийния дом е чул от близък човек – „всички да изгорите”. „И аз ли” – попитал той. „Да” – отговорил приятелят му, който през десет години от живота си преди Десети ноември 1989 г. е бил партиен член. Това е единственият човек, с когото е скъсал отношенията си по политически причини.

. :”В началото на демокрацията много повече хора гласуваха, гласуваха с надеждата за по-добро, за бърза и положителна промяна, нещата са променени в сравнение с така наречените „бурни години”- периода след 1991г., 96,97-ма год., когато хората бяха доста повече заинтересовани от политика и от целия преход. Масовите митинги са останали неизличим спомен сред хората, както и различните правителства, като това на Жан Виденов, и по-късно на СДС на Иван Костов

преди време изборите са били истински празник. Настроението е приповдигнато, хората са облечени официално, изборните секции са украсени и се чувства някаква тържественост, това са впечатленията останали у по-възрастните ни събеседници, като според тях дори в годините преди промените, хората са отивали с вълнение да гласуват, макар че резултатите от 98%-99% са се знаели предварително. Най-голям е бил ентузиазмът в първите години на прехода, поради еуфорията от възможността да гласуваш свободно, по собствен избор и надеждата, че това ще допринесе до голяма степен за бързи и съществени подобрения в развитието на държавата и в благосъстоянието на хората.

В миналото изборите са се приемали като празник, макар че при

ми каза, че и според нея един млад човек, какъвто е тя, изобщо не се интересува от политика, партии и партийни лидери. Мисли, че трябва да се мисли за един по – добър живот, за съжаление зад граница.

след това отново разговарях с майка за сегашното положение в България, отново за изборите и гласуването. Каза ми, че и тя вече не вижда смисъл да се вярва на всички тези предизборни агитации, обещания. Лично тя твърди, че последните петнадесет години неведнъж се е чувствала предадена и излъгана, затова намира разрешение като работи в друга държава.

Нея вече не я интересуват партиите в България, не я интересуват партийните лидери, бореци се за надмощие в политическия живот на България. Интересува я това, семейството ѝ да се чувства добре, да живее сравнително нормален живот, дори с цената на това да е далеч от него.

Ориентирането сега, не е, каквото беше през 90-те години. Хората загубиха масово интерес

Сега ориентирането в политиката е вяло. Повечето млади хора не се интересуват, но въпреки това има хора, които държат да знаят за кого да гласуват.

Днес продължава да гласува, вече не агитира никого, дори и собствените си деца. Между другото споменава, че тях никога не ги е агитирал пряко, само са спорели. Единственото, на което е настоявал е да гласуват.

Сега му прави впечатление многото партии 400 регистрирани с различни имена герой и т.н. Но хората залагат предимно на утвърдените имена и партии. На местните избори в по-малките населени места според него на хората е по-лесно, защото знаят кой какъв е и какво може, какво прави и какво е правил. В тези места е по-важна личността от партията, която

социализма резултатите са били силно манипулирани.

Началото на прехода се характеризира с електорална еуфория, а.

Емоция и емоциите по време на 90-те години са несравними със сегашните гласувания. Хората бяха доста ентузиазирани, че нещо ще се промени.

Никой не може да забрави зимата на 96-а- 97-а год., когато отивайки сутринта на работа, пастата за зъби на сергиите струва една цена, а връщайки се следобяд е поскъпнала тройно!

Навремето хората наистина са се интересували много повече от политика и от това в ръцете на кой ще оставят управлението на държавата, в която живеят и която ще бъде дом на техните деца и внуци. Отделя ли са много време и внимание и са се интересували от партиите и техните лидери. Гласуването за тях е било важно за бъдещето им.

по-възрастните респонденти, които сравняват първите демократични избори от началото на 90-те с настоящата ситуация. Ентузиазма, че нещо зависи от гражданите и най-сетне са получили възможност сами да изберат управлението на държавата постепенно се изпарява, като най-често за повратна точка се посочва 2001 г.

Според майка ми, навремето е било доста важно да се гласува. Тя, както и хората, с които е общувала са се интересували живо от политическия живот в страната, познавали са методите и начините на управляване на тогавашните политици. Били са съпричастни, смятали са, че като гласуват, стават съпричастни към съдбата на страната си и допринасят за собственото си благоденствие.

в близкото минало нещата са стояли по коренно различен начин, всичко е било доста по – добре устроено.

представлява.

Новите партии се създават благодарение на това, че хората са загубили вяра в досегашните и новите използват грешките за да настроят хората. Но той смята, че нито една нова партия няма да успее да спази обещанията си към избирателите и това ще се докаже с времето

...които и да е на власт положението няма да се промени, защото много от нещата зависят и от външни фактори. Друго нещо, покрай изборите се харчат страшно много пари за реклами и други такива дейности. Трябва да се намалят тези разходи и да се намали броят на партиите, които могат да се явяват на избори.

„Днес изборите са спокойни” – казва той. През изтеклите години е участвал много пъти в избирателни комисии. В началото работата е била ужасна, заради противопоставянето. Сега е по-различно. Хората са спокойни имат си доверие и дългият изборен ден минава доста по-спокойно. Твърди, че обикновените хора като него са много по-демократични, отколкото политиците... .тя ми сподели за изборите е, че няма доказателства, но е абсолютно сигурна, че всичката информация в медиите за купуване на гласове и предначертани избори е абсолютно вярна и това я кара да не бъде никак активна в изборния ден.

...било случайност да си остане в София, защото времето било дъждовно, пък и открито заяви, че много харесвала Бойко Борисов и като мъж, и неговите обещания и звучели най-откровени, и и` вдъхвали доверие.гласувала точно 3 пъти, откакто има това право. За нея това да гласуваш няма никакво значение

„ С или без моя глас, няма никакво значение, нищо няма да се промени”- казва тя. Не е на ясно кой какъв е и

Много от интервюираните си спомнят с носталгия началото на деветдесетте, дори и по-рано, когато надеждите за промяна са били големи и обикновеният човек е вярвал, че за няколко години положението ще се оправи, ще се „преустроят“ нещата и ще настигнем развитите страни. Преди години Валя е гласувала на повечето избори, но вече не го прави, защото според нея един глас няма да промени нищо, а и корупцията в България вече е прекалено голяма. Не успях да разбера повече неща за изборите от нея, защото тя беше доста скромна в разказа си.

какво обещава, ако отиде да гласува, то ще бъде, защото няма какво друго да прави, а ще гласува, за този, който и се стори най симпатичен. Тя не вярва, че някои от всички, които са се кандидатирали ще промени сегашното положение в което се намира България.

По време на прехода и сега изборите са протичали нормално, дори скучно по нейните думи. Дава своя глас, но без да очаква интензивни промени в политическия, икономическия или социалния живот в България. Описва нейният изборен ден по следния начин: “Отивам и гласувам, това е”. Това, което ѝ харесва в сегашните избори е именно разнообразието от партии и кандидати. Тя винаги е гласувала.

студент на 22 години от техническия университет в София, той е дал своя глас за местни, президентски и парламентарни избори, но целево не е гласувал за евродепутати. Мнението му е, че България не е подготвена за влизането ѝ в ЕС, поради неустойчивата си икономика, бавните реформи в правораздаването, корупцията и тромавият държавен апарат въобще. След изброеното от него той заключи, че партиите не ще могат да излъчат подготвени кандидати, които вече за съжаление са и евродепутати.

За връстника ми изборният ден е като всеки друг, без приповдигнато настроение, без излишни емоции – всъщност той каза че му е безразлично “какво ще стане после”, избира своя фаворит и гласува. Няма специално отношение към изборите, просто упражнява конституционното си право. Не му се харесва прекаленото разнообразие от кандидати и партии, той твърди, че “не всеки става за политик” и “всяка жаба да си знае гола”.

той е единственият от четиричленното му семейство, който гласува през

	<p>последните три години. Останалите членове от семейството му нямат позиция и не желаят да гласуват. Впечатлил се от последните местни избори, в които е забелязал активност в своя избирателен район в сравнение с последните парламентарни.</p> <p>Но ентусиазмът на хората се е променил коренно. хората са престанали да вярват в по-доброто бъдеще и сякаш това ги отдалечава и от тяхното участие в изборите. Това което и е направило впечатление, е че много нейни познати, роднини, та дори и случайни хора, с които е общувала не знаят и не се интересуват от кандидатите на каквито и да е избори.</p> <p>все нещо все се е случвало и не е могла да отиде да гласува, не че е против това, но не е от първостепенно значение за нея. Винаги изборите са се падали в ден, в които тя е била на дискотека предишната вечер и следващият ден го е проспала или пък е заминавала в почивните дни някъде извън София с приятели и така все е пропускала изборния ден. Също така вметна, че през всичките тези години не е и знаела за кого точно би могла да гласува.</p> <p>Както повечето хора-млади и по-възрастни, изборите не представляват особен интерес, както това е било в миналото.</p> <p>На фона на цялата корупция и купуването на гласове отдавна се е обезсмислило гласуването и взимането на всякакво отношение към политиката в България.</p> <p>Избирателят все по-малко отива да гласува.</p> <p>Ентусиазмът в началото на прехода е заменен с апатия в днешно време.</p> <p>Младите стават аполитични.</p> <p>Разочарованието от политическата класа е голямо.</p> <p>Обща тенденция към упадък.</p> <p>След 18 години на преход вече много виждат тази своя грешка и със</p>
--	---

	<p>съжаление я признават, осъзнават колко са били наивни и недалновидни. Тук ясно се вижда как работи принципът „представяне на желаното за действително“ като основна човешка черта. Т.е човек винаги е склонен да идеализира, особено когато е млад, и да вярва в „светлото бъдеще“ въпреки фактите. Вероятно тези „розови очила“ му дават допълнителна сила без която иначе би станал меланхолик.</p> <p>Изглежда така и става поне що се отнася до политическата апатия, която вече е повсеместна. От костюмите и празника в изборния ден преди 15-20 години се върви към едното просто гласуване „между другото“ и то с голяма доза чудене относно правилността на избора. Някои дори дават гласа си на друг член от семейството, като гласуват като него.</p> <p>Някои от възрастните интервюирани споделят, че с течение на годините гласуват все по – малко, а някои от доста време не са го правили.</p> <p>В днешно време, независимо от възрастта на хората, мисля че интереса към изборите максимално е намалал. Малко са хората, които ходят с желание да гласуват и още по малко, защото мислят, че по този начин нещо ще се промени. Ако са останали някакви хора, които да гласуват, те го правят защото са оптимисти и дълбоко в себе си вярват, че ще допринесат за това да бъде избран по – добрия кандидат и по този начин да се оправи живота им като граждани.</p> <p>Според мен той гласува, защото преди всичко се интересува от това кой ще управлява, дали знае как да го прави и също така защото иска да живее в един по – спокоен град, да спрат убийствата, кражбите и като цяло всички неприятни инциденти, които се случват доста често. Затова мисля, че той ще продължава да</p>
--	--

	гласува доста години занапред. Мисля че в България процента на гласуващите намалява все повече и повече, защото хората са престанали да вярват в по – доброто бъдеще и сякаш това ги отдалечава от тяхното участие в гласуването. Млад или стар, човек сам преценява за себе си до каква степен да се интересува от политиката и дали да гласува.
--	--

* Това по-скоро едно тематично аранжиране на текстовете, в което са разкрити не толкова дълбинни смисли или интуиции, колкото тематични типизации. Откъсите или целостните фрагменти (можещи да бъдат оприличени на предадените от студента устни истории) се дават в оригиналната лексика и граматика.

